

Haapavesi, Käsämäki 2023

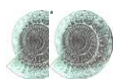
Keson laajennus, Hautaneva ja Hankilan
laajennus – tuulivoimapuistojen
arkeologinen inventointi

Hans-Peter Schulz 19.8.2023

KESKI-POHJANMAAN ARKEOLOGIAPALVELU

Tiivistelmä

Inventointi käsittää 3 vierekkäin sijaitsevaa tuulivoimapuistoa: Haapaveden puolella Keson laajennus ja Hautaneva, sekä Kärämäen puolella Hankilan laajennus. Keson tuulivoimapuisto inventoitiin 2018, Haapaveden puolella sijaitseva Hankilanneva v. 2014 ja Kärämäen puolella sijaitseva Hankilannevan laajennus v. 2022.

Vuoden 2023 suunnitelma:

- Keso 1030 ha , 7 tuulivoimalaa (jo käytössä) > laajennus yht 2084 ha 9 tuulivoimala lisää, joista 4 vanhalla alueella.
- Hautaneva koostuu vanhasta Hankilannevan osasta 817 ha, 6 tuulivoimalaa (käytössä), ja siihen eteläpuolella liitettävästä Hautanevan osasta, 2190 ha ja 18 tuulivoimalaa, joista 3 sijoittuu Hankilannevan puolelle.
- Kärämäen Hankilanneva 465 ha, 6 tuulivoimala > laajennus yht. 580 ha, ei uusia tuulivoimaloita.

Keski-Pohjanmaan Arkeologiapalvelu suoritti arkeologiset inventoinnit näillä kolmella alueella. Työn tilaajat ovat Puhuri Oy ja FCG Finland Consulting Group Oy. Työn tekivät FM/MA Hans-Peter Schulz, ja FM Stephan Schulz (Gis-sovellukset maastossa) 12.5. ja 22.-24.5.2023, yht. 6,5 henkilötyöpäivää.

Aiemmissa inventoinnissa on kartoitettu 8 muinaisjäännös- ja muuta kulttuuriperintökohdetta, 3 tervahautaa ja 2 kämpän jäännöstä Haapaveden puolella, ja 2 tervahautakohdetta sekä ja rajamerkki Kärämäen puolella. Aiemmin inventoitujen alueiden ulkopuolella, mutta nyt inventoitavalla Keson laajennuksen alueella sijaitsee lisäksi yksi tunnettu pyyntikuoppakohde, Riihikaarto metsästysmaja (1000023721), tämän raportin kohde 4.

Inventoinnissa 2023 kartoitettiin lisäksi 11 uutta tervahautakohdetta ja 1 pyyntikuoppakohde, kaikki Haapavedellä > **Keson laajennus:** 1 Hautakangas, tervahauta, 2 Ruostekorpi, tervahauta, 3 Pykälöaho etelä, tervahauta; **Hautaneva:** 5 Honkaperä länsi, tervahauta, 6 Lehdonkangas, tervahauta, 7 Vesikaarrot 1, tervahauta, 8 Vesikaarrot 2, pyyntikuoppa, 9 Kangassaari, tervahauta, 10 Hirsikangas länsi, tervahauta, 11 Ruhalainen luode, tervahauta, 12 Murhikangas 1, tervahauta, 13 Murhikangas 2, tervahauta.

Hankkeella ei olisi vaikutusta muinaisjäännös- tai muihin kulttuuriperintökohteisiin. Kohteet on kuitenkin otettava huomioon huoltoteiden ja maakaapeloinnin suunnittelussa.

Sisällysluettelo

	S.
1. Perustiedot.....	3
2. Inventoinnin lähtökohdat ja menetelmät.....	4
3. Alueen maisema, topografia ja geologia.....	6
3.1 . Maastokuvaukset ja valokuvat.....	7
4. Alueen maankäytön historia.....	14
5. Tulokset ja yleiskartta kohteet.....	16
6. Kohdehakemisto.....	17
7. Kohdekuvaukset.....	18
8. Aineistoluettelo.....	45

1. Perustiedot

Inventointialue: Inventointi käsittää 3 vierekkäin sijaitsevaa tuulivoimapuistoa: Haapaveden puolella Keson laajennus ja Hautaneva, sekä Kärämäen puolella Hankilan laajennus. Keson tuulivoimapuisto inventoitiin 2018, Haapaveden puolella sijaitseva Hankilanneva v. 2014 ja Kärämäen puolella sijaitseva Hankilannevan laajennus v. 2022. Keson laajennus yht 2084 ha, 9 tuulivoimalaa lisää, joista 4 vanhalla alueella. Hautanevan suunnittelualue, 2190 ha ja 18 tuulivoimalaa, joista 3 sijoittuu Hankilannevan puolelle. Kärämäen Hankilanneva 465 ha, 6 tuulivoimalaa > laajennus yht. 580 ha, ei uusia tuulivoimaloita.

Tilaaja: Puhuri Oy ja FCG Finland Consulting Group Oy

Hankeomistaja: Puhuri Oy

Inventoinnin laji: Osainventointi

Kenttäyöaika: 12.5. ja 22.-24.5.2023, yht. 6,5 henkilötyöpäivää

Karttanumerot: TM35-lehtijako: Q 4322R, Q4324L, Q4411R
vanha yleislehtijako: 2344 09, 2433 07, 3322 03, 06 3332 07

Korkeus: n. 120 - 155 m mpy

Koordinaattijärjestelmä: ETRS-TM35 FIN -tasokoordinaatisto

Kopio raportista: Museoviraston arkisto ja Pohjois-Pohjanmaan museo (digitaalinen kopio)

Aiemmat tutkimukset:

inventointi Mika Sarkkinen 1995 (Kärämäki)

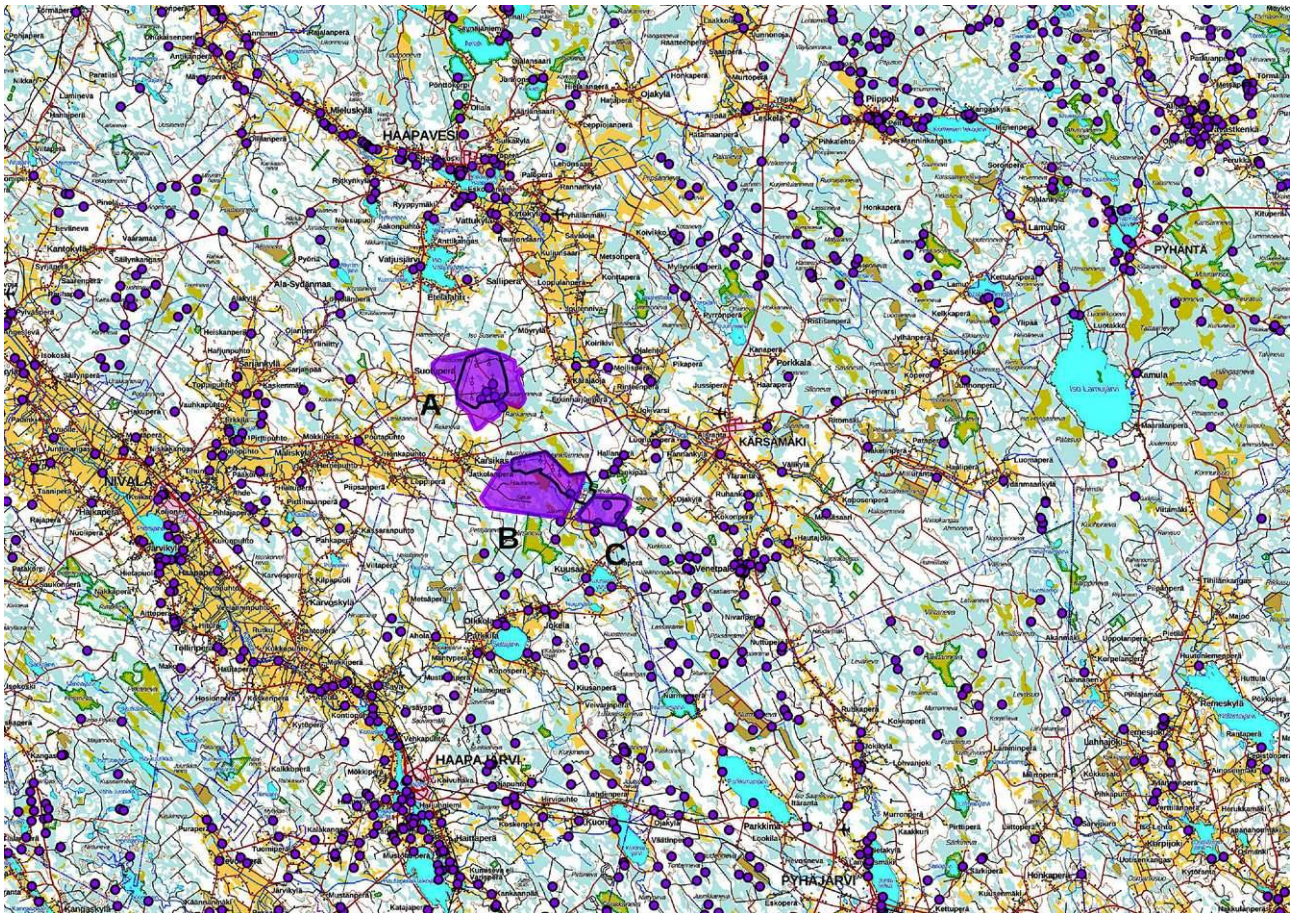
inventointi H.-P. Schulz 2013 (kaikki kunnat, valtion talousmetsät)

inventointi H.-P. Schulz 2014 Haapavesi_Kärämäki Hankilannevan tuulivoimapuisto

inventointi J. Itäpalo, H.-P. Schulz 2018 Haapavesi_Kesonmäen tuulivoimapuiston arkeologinen inventointi
tarkastus 2020 Marika Kostamovaara,

inventointi H.-P. Schulz 2021 Riitamaan ja Nurmesnevan tuulivoimapuistot sekä ulkoinen sähkönsiirto-
linjausRiitamaa–Pysäysperä

inventointi H.-P. Schulz 2022 Kärämäki_Hankilannevan laajennus.

Kartta 1. Hankealueen sijainti. Inventointialueet vaaleanviolettinä, A Keson laajennus, B Hautaneva, C Hankilan laajennus; aiemmat inventointialueet rajattu mustalla viivalla Mj-rekisteriin merkityt kohteet tummanviolettinä pisteinä. Maanmittauslaitoksen maastokarttarasteri 1:250 000, 6/2023

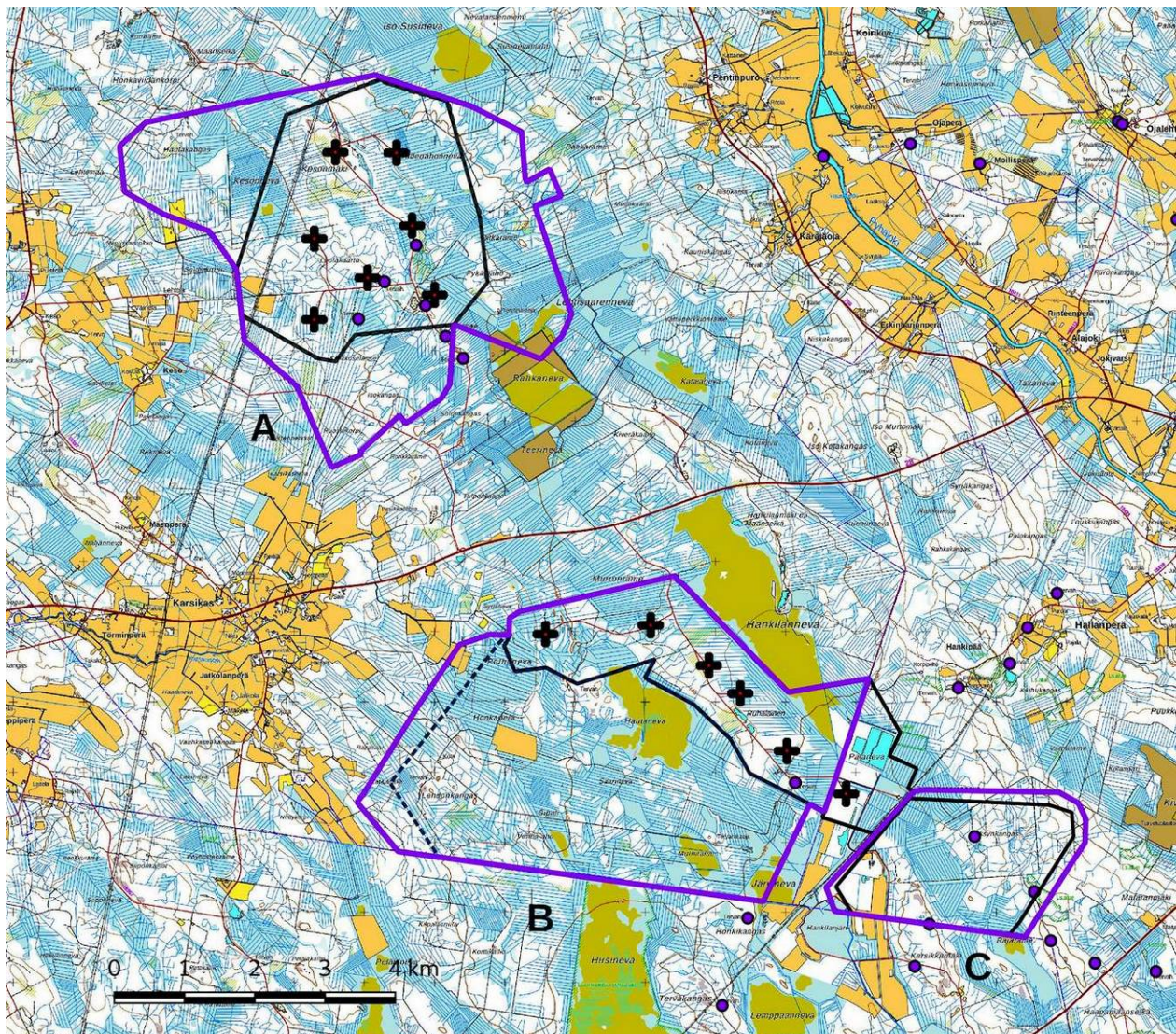
2. Inventoinnin lähtökohdat ja menetelmät

Inventointi käsittää 3 vierekkäin sijaitsevaa tuulivoimapuistoa Haapaveden puolella Keson laajennus ja Hautaneva sekä Kärämäen puolella Hankilan laajennus. Keson tuulivoimapuisto inventoitiin 2018, Haapaveden puolella sijaitseva Hankilanneva v. 2014 ja Kärämäen puolella sijaitseva Hankilannevan laajennus v. 2022.

Vuoden 2023 suunnitelma:

- Keso 1030 ha , 7 tuulivoimalaa (jo käytössä) > laajennus yht 2084 ha 9 tuulivoimala lisää, joista 4 vanhalla alueella.
 - Hautaneva koostu vanhasta Hankilannevan osasta 817 ha 6 tuulivoimalaa (käytössä), ja siihen eteläpuolella liitetty Hautanevan osasta 2190 ha ja 18 tuulivoimalaa, joista 3 sijoitu Hankilannevan puolella.
 - Kärämäen Hankilanneva 465 ha, 6 tuulivoimala > laajennus yht. 580 ha, ei uusia tuulivoimaloita.
- Suunnittelualue sijaitsee Haapaveden keskustaajamasta 13 km – 27 km etelään ja kaakkoon sekä Kärämäen keskustaajamasta n. 8,5 km – 21,5 km lounaaseen ja länteen.

Aiemmissa inventoinnissa on kartoitettu 8 muinaisjäännös- ja muuta kulttuuriperintökohdetta, 3 tervahauta ja 2 kämpän jäännöstä Haapaveden puolella ja 2 tervahautakohdetta ja rajamerkki Kärämäen puolella. Aiemmin inventoitujen alueiden ulkopuolella, mutta nyt inventoitavalla Keson laajennuksen alueella sijaitsee lisäksi yksi tunnettu pyyntikuoppakohde, Riihikaarto metsästysmaja (1000023721).

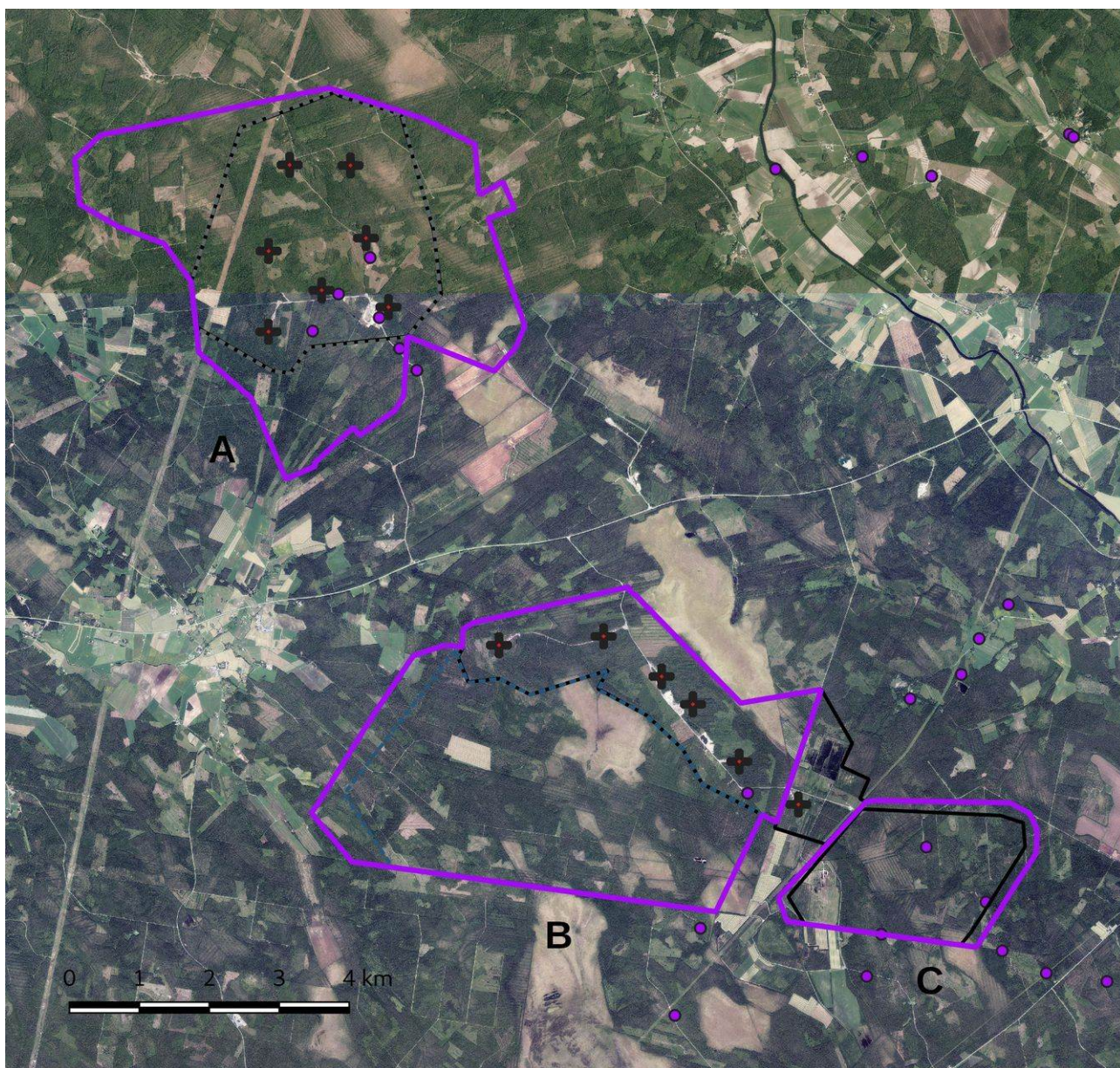

Kartta 2. Hankealueen sijainti. A Keson laajennus, B Hautaneva, C Hankilan laajennus; kaava-alueiden rajat violetilla viivalla; aiemmat inventointialueet rajattu tummtalla viivalla/katkoviivalla. Toiminnassa olevat tuulivoimalat ristikuviona. Mj-rekisteriin merkityt kohteet tummanvioletina pisteenä. Maanmittauslaitoksen maastokarttarasteri 1:50 000, 6/2023

2.1. Esiselvitys

Muinaisjäännösten paikallistaminen ja arviointi perustuu lähiseudulla aikaisemmin tehtyjen arkeologisten selvitysten tuloksiin ja Museoviraston ylläpitämän rekisteriportaalin tietoihin. Näiden tietojen lisäksi esiselvityksessä käytettiin eri aineistoja, joiden avulla tunnistettiin muinaisjäännösten sijainnin kannalta otolliset alueet. Esihistoriallisten kohteiden osalta kaukokartoituksessa keskeisiä aineistoja ovat GTK:n kallio- ja maaperäkartat, Maanmittauslaitoksen ortoilmakuvat, korkeusmalli sekä laserkeilausaineiston pistepilviaineisto. Laserkeilausmenetelmä tuottaa tarkkaa tietoa kohteensa pinnanmuodoista, ja menetelmän avulla voidaan paikantaa lähinnä erilaisia kuoppakohteita, kuten asumuspainanteita, tervahautoja ja hiilimiiluja tai isoja vallirakenteita. Historiallisen ajan kohteita etsittiin topografian, kirjallisuustietojen, perimätiedon, paikannimistön ja internetistä löytyvän historiallisen karttamateriaalin avulla, kuten pitäjänkarttojen, rajakarttojen, tie- ja liikennekarttojen, sotilaskarttojen avulla. Alueesta laadittujen vanhimpien peruskarttojen avulla arvioitiin kohteiden säilyneisyyttä ja maankäytön vaikutuksia mahdollisiin muinaisjäännöksiin. Vanhin laadittu inventointialueen kattava peruskartta on vuosilta 1955, 1962 ja 1963.

Kartta 3. Ortokuva; A Keson laajennus, B Hautaneva, C Hankilan laajennus; kaava-alueiden rajat violetilla viivalla; aiemmat inventointialueet rajattu tummalla viivalla/katkoviivalla. Toiminnassa olevat tuulivoimalat ristikuviona. Mj-rekisteriin merkityt kohteet tummanvioletina pisteenä. Maanmittauslaitoksen maastokarttarasteri 1:50 000, 6/2023

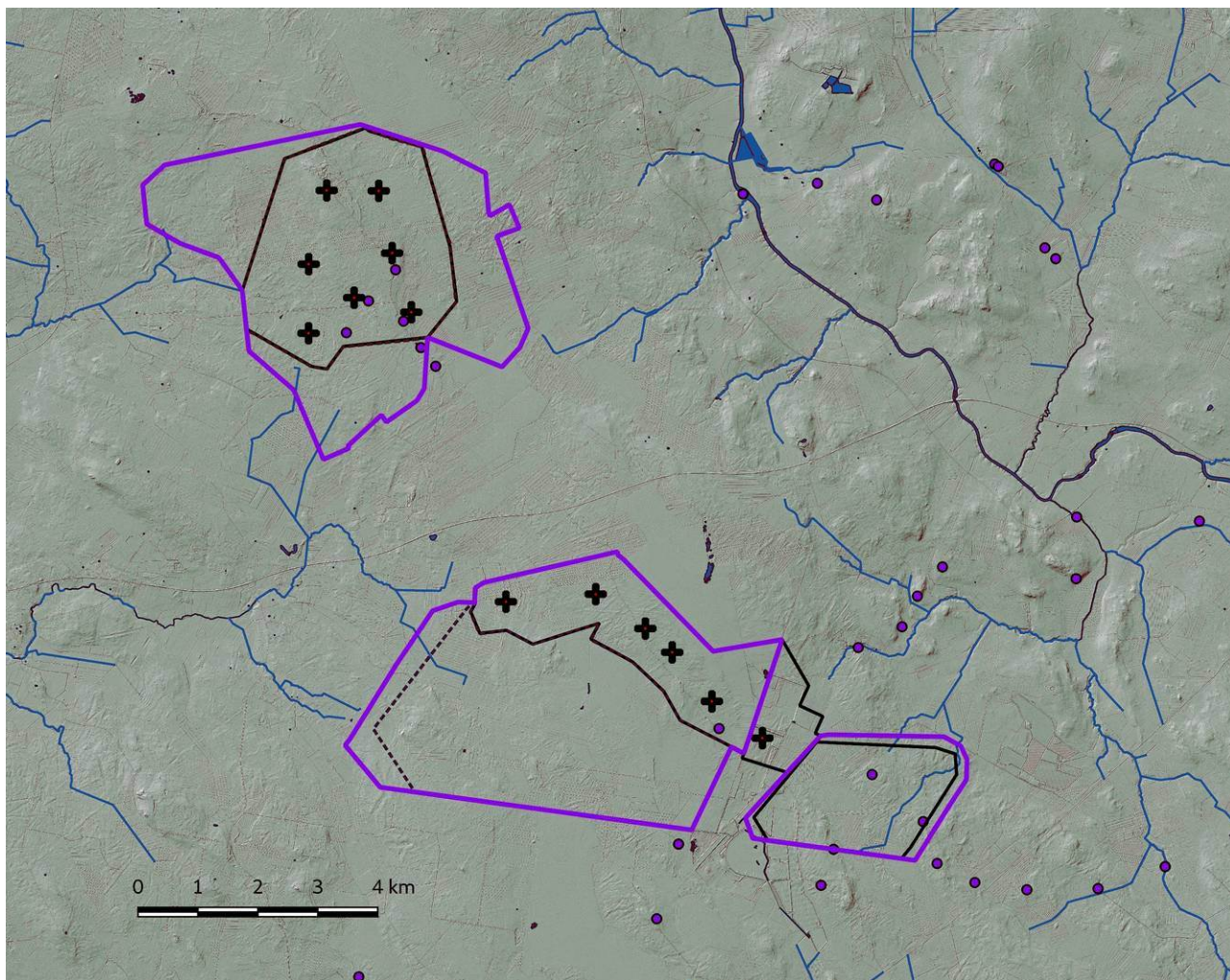
2.2. Maastoinventointimenetelmät

Maastoinventoinnissa tarkastettiin voimalapaikat 200 metrin säteellä, olemassa olevien metsäteiden lähiympäristö noin 20–40 m leveällä vyöhykkeellä maastosta riippuen, sekä arkeologisesti otolliset alueet tarkasti eli osa kuivista kankaista ja kallioista. Muuten aluetta inventointiin yleispiirteisemmin. Maaperää tarkastettiin pääosin ojen leikkauksista, rakenteiden syntytapaa ja ikää selvitettiin kairaamalla, laajempia hiekka-alueita ei esiinny juuri lainkaan tarkastetuilla paikoilla ja maasto on pääosin hyvin kivikkoista, joten koepistoja tehtiin vain muutamia. Havaitut muinaisjäännökset ja suunniteltuja rakentamisen alueita valokuvattiin ja niistä kirjattiin maasto- ja maisemaselvityksiä.

3. Alueen maisema, topografia ja geologia

Suunnittelualue sijaitsee Pyhäjokilaakson ja Kalajokilaakson välisellä pitkälti soistuneella tasanteella. Maaperä on pääosin pohjamooreenipatjaa, jonka päällä on laajalti 0,5–2 m paksuja turvekerrostumia. Keson hankealueen halki ja Hautanevan alueen koillisreunalla kulkee leveä kaakko-luode suuntainen hiekkaharjanne, joka voi olla pienen harjunjakson jäännös. Harjanteen lisäksi on muutamia samansuuntaisia kaartoja. Vesistöjä alueella ei ole.

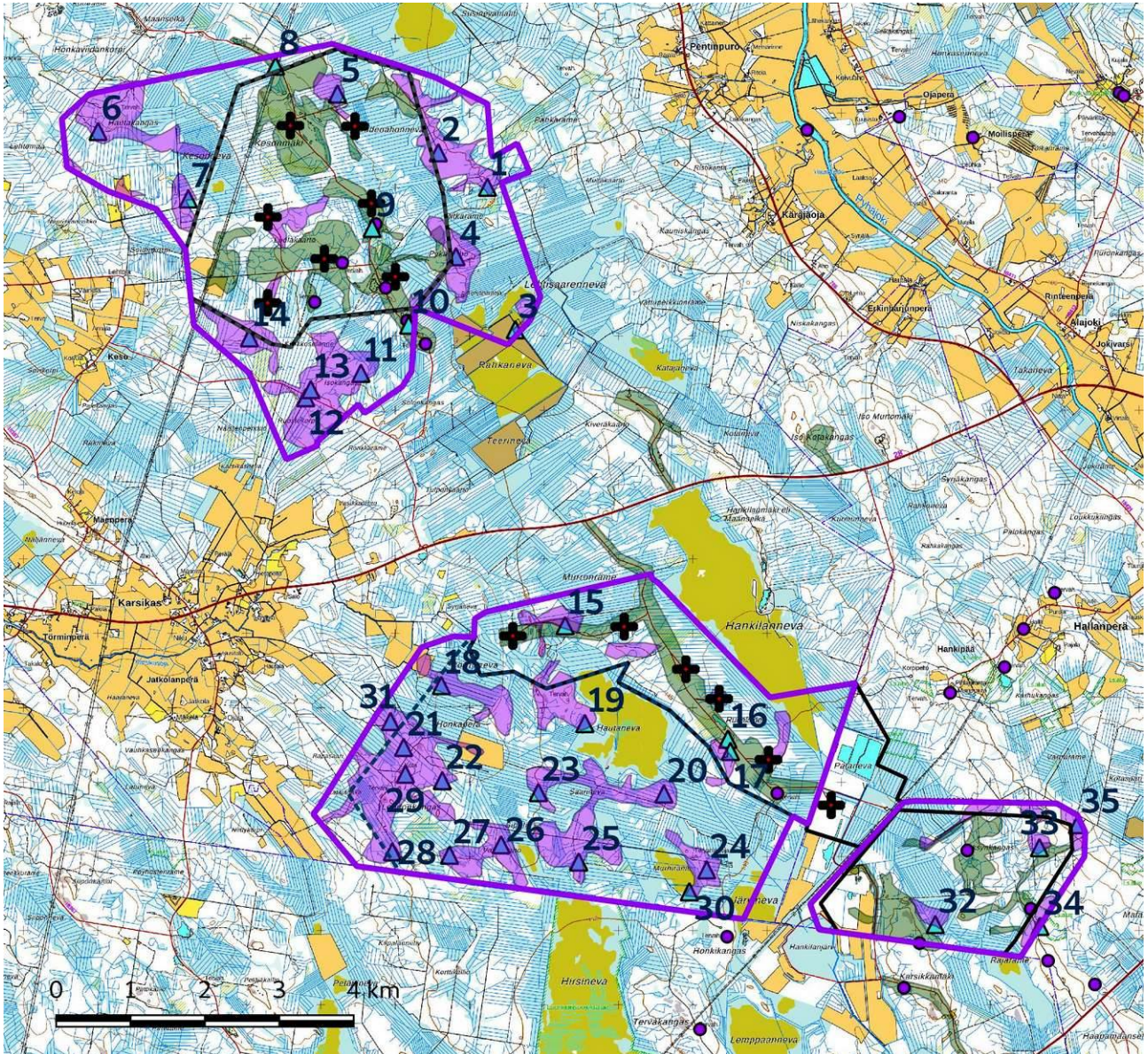
Korkeuserot ovat hyvin pieniä, alle 2 m / 100 m. Kuivat kankaat ja ojitetut rämeet ovat miltei kokonaan metsätalouskäytössä.

Kartta 4. Laserkeilausaineistoon perustuva vinovalovarjoste 2 m DEM. Kaava-alueiden rajat violetilla viivalla; aiemmat inventointialueet rajattu tummalla viivalla/katkoviivalla. Toiminnassa olevat tuulivoimalat ristikuviona. Mj-rekisteriin merkityt kohteet tummanvioletina pisteenä. Maanmittauslaitoksen vinovalovarjosterasteri ; 6/2023.

3.1. Maastokuvat

Kartta 5. Inventoidut alueet ja valokuvauspaikat. Inventoidut alueet 2023 vaalean violettina, aiempi inventoidut alueet vaaleanvihreällä, kuvauspisteet 1–35 turkooseina kolmioina. Kaava-alueiden rajat violetilla viivalla; aiemmat inventointialueet rajattu tummalla viivalla/katkoviivalla. Toiminnassa olevat tuulivoimalat ristikuviona. Mj-rekisteriin merkityt kohteet tummanviolettina pisteinä. Maanmittauslaitoksen peruskarttarasteri 1:20 000; 7/2022.

Keson laajennus

Kuva 1. Hankealue kuvattu länteen<, dronekuva, korkeus 110 m.

Kuva 2. Voimalapaikka 6 kuvattu länteen

Kuva 3. Rahkanevan turvetuotantoalue, länteen.

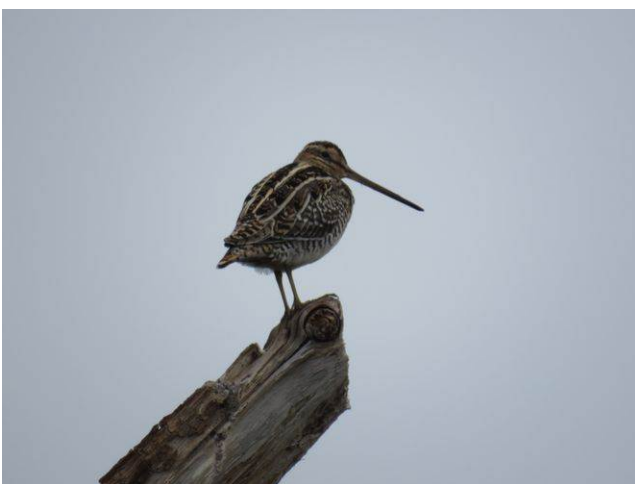
Kuva 4

Kuva 5

Kuva 6.

Kuva 7.

Kuva8.

Kuva 9.

Kuva 10.

Kuva 11.

Kuva 12.

Kuva 13.

Kuva 14.

Kuva 15.

Kuva 16.

Kuva 17.

Kuva 18.

9

Kuva 13. Voimalapaikka alueen itäosassa.

Kuva 20.

Kuva 21.

Kuva 22.

Kuva 23.

Kuva 24.

Kuva 25

Kuva 26.

Kuva 27.

Kuva 28.

Kuva 29.

Kuva 30.

Kuva 31.

Kuva 32.

Kuva 33.

Kuva 34.

Kuva 35.

4. Alueen maankäytön historia

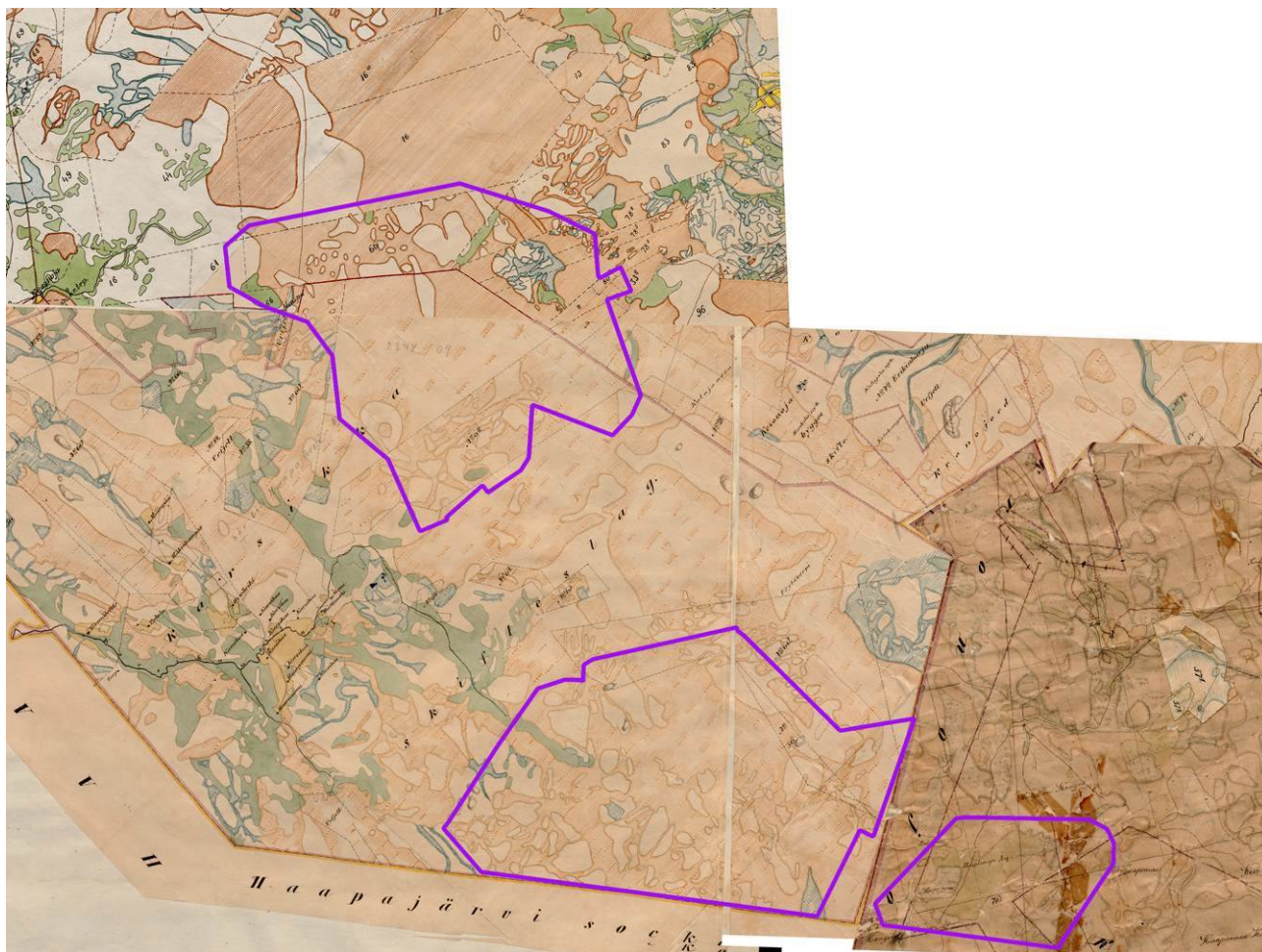
Alueen korkeimmat kohdat nousivat noin 9000 vuotta sitten merestä. Maaperänsä ja topografiansa perusteella seutu ei ollut otollista esihistorialliselle asutukselle. Varmaankin alueella on metsästetty ja hankittu erilaisia raaka-aineita; tästä toiminasta ei kuitenkaan juuri jää jälkiä maastoon. Noin 7800 vuotta sitten syntyi Kärämäellä nykyisen Pyhäjokilaakson kohdalla kapea vuono, jonka muinaisilta rannoilta tunnetaan yksi kivikautinen asuinpaikka, seudulta on lisäksi useita kivikautisia irtolöyöjä. Pronssikautisia tai rautakautisia löytöjä ei tunnetta alueelta.

Alueella ei ole ollut historiallisen ajan kiinteää asutusta. Vuoden 1843 pitäjänkartan mukaan alue oli myös silloin täysin asumaton (Karta öfver Haapavesi Socken i Haapajärvi häräd och Uleåborgs län, H.J. Hällström 1843). Karttaan on merkitty vain muutama kaukoniitty. Myöskään pitäjänkartalla Kärämäki 1844 ei ole merkkejä asutuksesta. Alue oli kuitenkin todennäköisesti metsätalouskäytössä, ja muusta metsänkäytöstä todistavat kohdealueella ja sen lähistöllä sijaitsevat tervahaudat. Kaartoja on käytetty ilmeisesti jo vuosisatoja hiekanottoaikkoina. Lähin historiallinen asutus on sijainnut Karsikkaan kylässä hankealueista muutamia kilometrejä etelään ja luoteeseen (vanhin arkistotieto kylän asutuksesta on vuodelta 1681¹).

Kiinteä maatalousasutus syntyi alueelle 1500-luvun alkupuolella. Vuoden 1548 maakirjassa on mainittu 2 verotaloa Kärämäellä (J. Tulkku 1998). Asutus voimistui Pyhäjoen varrella, vasta 1800-luvun alkupuolella taloja perustettiin syrjäseudulle (esim. Karsikas hankealueen länsipuolella).

Vuoden 1962 peruskartassa näkyy taloja ja viljelyksiä alueiden itäpuolella. Varsinaiset hankealueet olivat silloin pääosin metsätalouskäytössä, merkkejä muusta maankäytöstä ei näy.

1 <https://gw.geneanet.org/ssalmela?n=karsikas&oc=&p=olavi+olavinpoika>

Kartta 6. Suunnittelualue. Ote pitäjänkartasta Haapavesi 1843 ja Kärämäki 1874. Hankealueet Keson laajennus, Hautaneva ja Hankilan laajennus asemoituna. Tarkemmat karttaselitykset ks. kartta 2.

5. Tulokset

Aiemmissa inventoinnissa on kartoitettu 8 muinaisjäännös- ja muuta kulttuuriperintökohdetta, 3 tervahautaa ja 2 kämpän jäännöstä Haapaveden puolella, ja 2 tervahautakohdetta sekä ja rajamerkki Kärämäen puolella. Aiemmin inventoitujen alueiden ulkopuolella, mutta nyt inventoitavalla Keson laajennuksen alueella sijaitsee lisäksi yksi tunnettu pyyntikuoppakohde, Riihikaarto metsästysmaja (1000023721), tämän raportin kohde 4.

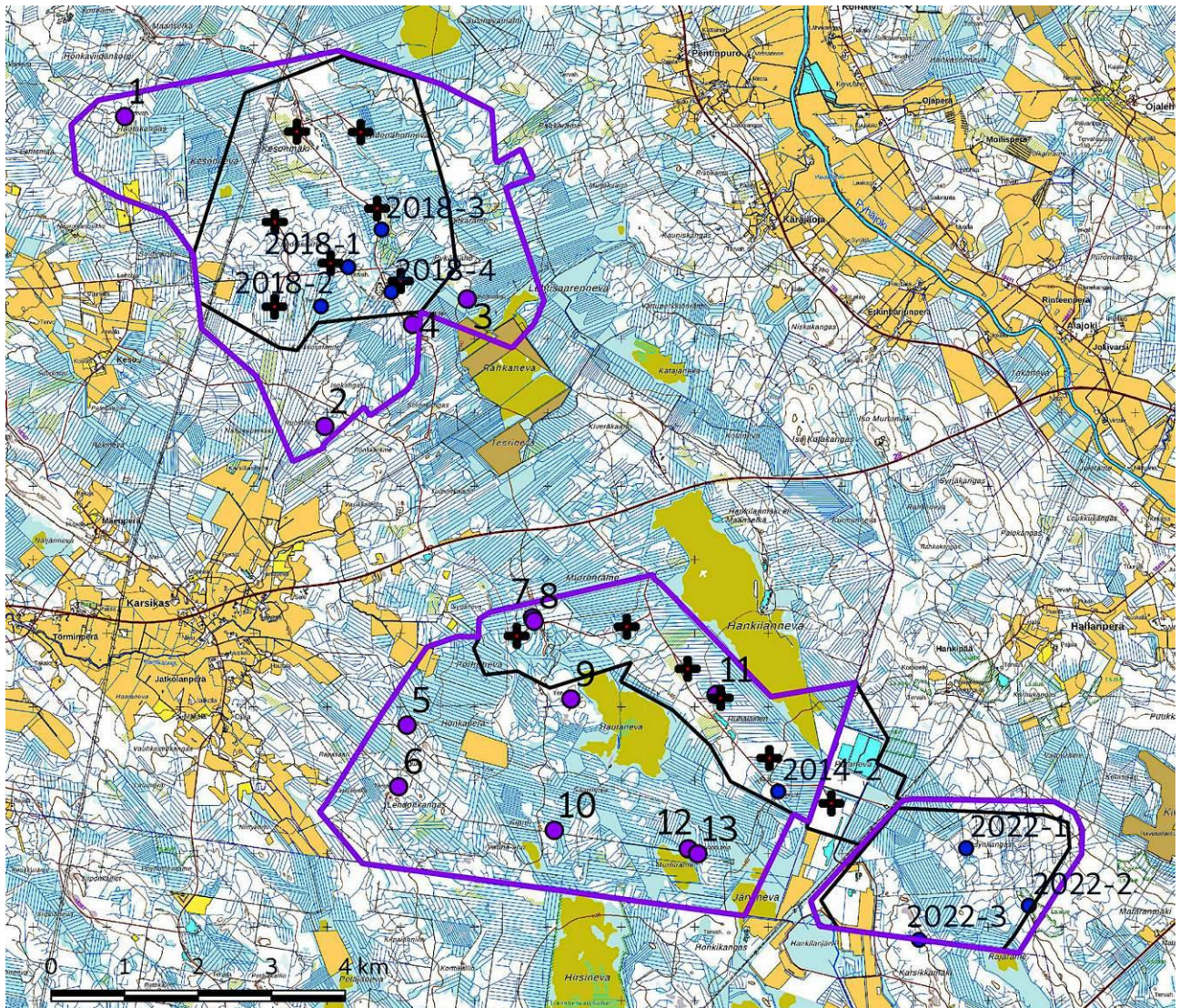
Inventoinnissa 2023 kartoitettiin lisäksi 11 uutta tervahautakohdetta ja 1 pyyntikuoppakohde, kaikki Haapavedellä > **Keson laajennus:** 1 Hautakangas, tervahauta, 2 Ruostekorpi, tervahauta, 3 Pykälöaho etelä, tervahauta; **Hautaneva:** 5 Honkaperä länsi, tervahauta, 6 Lehdonkangas, tervahauta, 7 Vesikaarrot 1, tervahauta, 8 Vesikaarrot 2, pyyntikuoppa, 9 Kangassaari, tervahauta, 10 Hirsikangas länsi, tervahauta, 11 Ruhalainen luode, tervahauta, 12 Murhikangas 1, tervahauta, 13 Murhikangas 2, tervahauta.

Hankkeella ei olisi vaikutusta muinaisjäännös- tai muihin kulttuuriperintökohteisiin. Kohteet on kuitenkin otettava huomioon huoltoteiden ja maakaapeloinnin suunnittelussa.

Lestijärvellä 19.8. 2022

Hans - Peter Schulz

Hans-Peter Schulz

Kartta 7. Kohteet 2013 violetina pisteenä (1-13). Aiemmat kohteet merkitty vuosiluvulla ja raportin numerolla (sininen piste). Kaava-alueiden rajat violetilla viivalla; aiemmat inventointialueet rajattu tummalla viivalla/katkoviivalla. Toiminnassa olevat tuulivoimalat ristikuviona. . Maanmittauslaitoksen maastokarttarasteri 1:50 000; 6/2023.

6. Kohdehakemisto

Kohde	Sivu	Mj-tyyppi/ tyypin tarkenne	ajoitus	lkm	Status	mj-tunnus
Uudet kohteet, Kesonmäki laajennus (Haapavesi)						
1. Hautakangas	18	Työ- ja valmistuspaikat / tervahauta	historiallinen		U	
2. Ruostekorpi	19	Työ- ja valmistuspaikat, kivirakenteet / tervahauta, tervapirtin kiuas	historiallinen	2	U	
3. Pykälöaho etelä	20	Työ- ja valmistuspaikat, kivirakenteet, maarakenteet / tervahaudat 3 kpl, tervapirtin kiuas, kellari	historiallinen	5	U	
4. Riihikaarto metsästysmaja	22	Työ- ja valmistuspaikat / tervahauta	ajoittamaton		MJ	1000023721
Uudet kohteet, Hankilanneva laajennus Haapavesi						
5. Honkaperä länsi	23	Työ- ja valmistuspaikat / tervahauta	historiallinen		U	
6. Lehdonkangas	24	Työ- ja valmistuspaikat / tervahauta	historiallinen		U	
7. Vesikaarrot 1	25	Työ- ja valmistuspaikat, kivirakenteet / tervahauta, tervapirtin kiuas	historiallinen	2	U	
8. Vesikaarrot 2	26	Työ- ja valmistuspaikat / tervahauta	ajoittamaton		U	
9. Kangassaari	27	Työ- ja valmistuspaikat / tervahauta	historiallinen		U	
10. Hirsikangas länsi	28	Työ- ja valmistuspaikat / tervahauta	historiallinen		U	
11. Ruhalainen luode	29	Työ- ja valmistuspaikat / tervahauta	historiallinen		U	
12. Murhikangas 1	30	Työ- ja valmistuspaikat / tervahauta	historiallinen		U	
13. Murhikangas 2	31	Työ- ja valmistuspaikat, kivirakenteet, maarakenteet / tervahauta, uuni, tervapirtin kiuas, kellari	historiallinen	4	U	
Vanha kohde, Hankilanneva 2014 (Haapavesi)						
2014-2 Lankunkangas	33	Työ- ja valmistuspaikat / tervahauta	historiallinen		MJ	1000026307
Vanhat kohteet, Kesonmäki 2018 (Haapavesi)						
2018-1 Luolakaarto	34	Työ- ja valmistuspaikat / tervahauta	historiallinen		MJ	1000034422
2018-2 Riihikaarronneva	35	Työ- ja valmistuspaikat / tervahauta	historiallinen		MJ	1000034423
2018-3 Luolakaarto itä	37	Asuinpaikat / kämppä	historiallinen		KP	1000034424
2018-4 Riihikaarto pohjoinen	38	Asuinpaikat / kämppä	historiallinen		KP	1000034425
Vanhat kohteet, Hankilanneva laajennus Kärsämäki 2022						
2022-1 Läksynkangas	40	Työ- ja valmistuspaikat, kivirakenteet / tervahaudat 2 kpl, tervapirtin kiuas	historiallinen	3	MJ	1000046339
2022-2 Rajaräme 2	41	Työ- ja valmistuspaikat / tervahaudat 2 kpl	historiallinen	2	MJ	1000046340
2022-3 Karsikkamäenkangas	43	Kivirakenteet / rajamerkki	historiallinen		MJ	1000032458

7. Kohdekuvaukset

1. Hautakangas

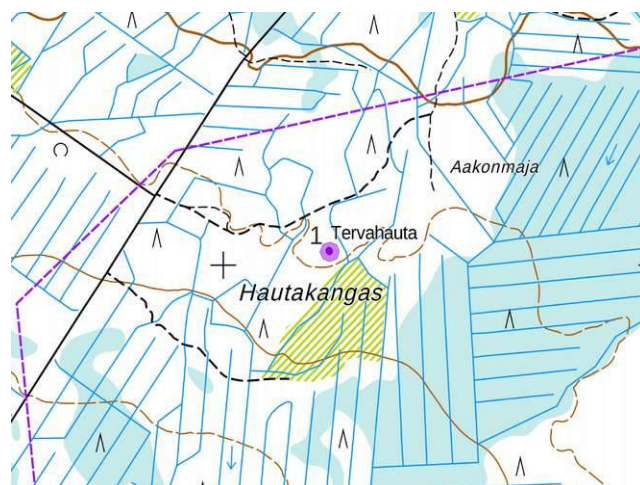
Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		Kunta	Haapavesi
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	TM35-lehtijako	Q4411R
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Vanha yleislehtijako	2433 07
Tyypin tarkenne	Tervahauta	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7100030 I 419248
Ajoitus yleinen	Historiallinen	N2000	139 m mpy
Ajoitustarkenne	Uusi aika	Koordinaattiselite	Tervahaudan keskipiste; GPS-mittaus, digitointi (lidar-aineisto)
Inventointilöydöt	-		
Aiemmat tutkimukset		Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, valokuvaus

Kuvaus: Hautakankaalla, Kesonnevaan liittyvästä rämeestä n. 220 m luoteeseen sijaitsee tervahauta. Sen halkaisija on n. 20 m, kuopan halkaisija n. 10 m, halssi suuntautuu koilliseen. Tervahaudan ympäristö kasvaa nuorta mänty- ja koivuvesakkoa, tervahaudan päällä kasvaa sekalaisia varttuneempia puita.

Vaikutusten arvio: Ei vaikutusta. Lähin suunniteltu voimalapaikka sijaitsee yli 200 m päässä kohteesta.

Kohde 1. Tervahauta, kuvattu luoteeseen.

Kohde 1. Violetti katkoviiva merkitsee hankealueen rajaa. , MML:n peruskarttarasteri 1:10 000, 5/2023.

2. Ruostekorpi

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		Kunta	Haapavesi
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	TM35-lehtijako	Q4322R
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat, kivrakenteet	Vanha yleislehtijako	2344 09
Tyyppin tarkenne	Tervahauta, kiuas	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7095817 I 421970
Ajoitus yleinen	Historiallinen	N2000	135 m mpy
Ajoitustarkenne	Uusi aika	Koordinaattiselite	Tervahaudan keskipiste; GPS-mittaus, digitointi (lidar-aineisto)
Inventointilöydöt	-		
Aiemmat tutkimukset		Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, valokuvaus, kairaus

Kuvaus: Kohde sijaitsee Ruostekorven, Isokankaan, Ronkkarämeen ja Rahkarämeen välisellä alueella, hiljattain avohakatulla ojien välisellä kapealla kaistaleella. Kohteessa on tervahauta sekä siitä vajaat 15 m itäkaakkoon tervapirtin kiuas. Tervahaudan halkaisija on n. 16 m, kuopan halkaisija n. 8,5 m, ja halssi on suuntautunut lounaaseen. Tervahautaa sivuaa sen eteläpuolelta metsäoja, joka vaikuttaa hiljattaisen avohakkuun yhteydessä kaivetulta – tervahaudan halssi on vahingoittunut ojankaivuussa.

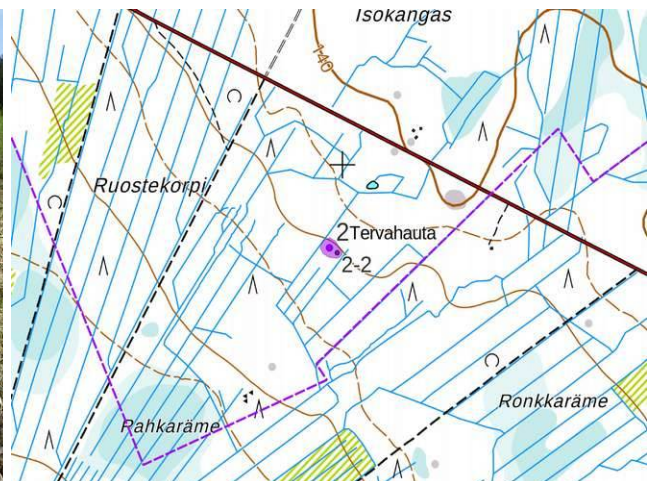
Alakohdeluettelo:

Tunnus	Tyyppi	Kuvaus	x	y	z
2-2	kiuas	Varpujen ja sammalen peittämä kivikasa, n. 2 m x 1,8 m; 0,7 m korkea. Kairausnäytteessä nokimaata.	421988	7095806	135

Vaikutusten arvio: Ei vaikutusta. Lähin suunniteltu voimalapaikka sijaitsee n. 250 m päässä kohteesta.

Kohde 2. Tervahauta, keskellä halssi, etualalla tervahautaa sivuava oja; kuvattu pohjoiseen.

Kohde 2. Violetti katkoviiva merkitsee hankealueen rajaa. MML:n peruskarttarasteri 1:10 000, 5/2023.

Alakohde 2-2. Kiuas, kuvattu koilliseen.

3. Pykälöaho etelä

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		Kunta	Haapavesi
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	TM35-lehtijako	Q4322R
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat, kivirakenteet, maarakenteet	Vanha yleislehtijako	2433 07
Tyyppin tarkenne	Tervahaudat, kiuas, maakuoppa	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7097548 I 423907
Ajoitus yleinen	Historiallinen	N2000	141 m mpy
Ajoitustarkenne	Uusi aika	Koordinaattiselite	Keskimmäisen tervahaudan keskipiste; GPS-mittaus, digitointi (lidar-aineisto)
Inventointilöydöt			
Aiemmat tutkimukset		Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, valokuvaus, kairaus

Kuvaus: Pykälöahon eteläkärjen muodostavalla kapealla hiekkamoreeniharjanteella sijaitsee pohjois–etelä-suuntaisessa jonossa kolme tervahautaa. Näiden lisäksi kohteessa on kiuas, pohjoisimmasta tervahaudasta n. 20 m itään; sekä vallillinen suurehko kaivanto, mahdollinen varastorakennuksen pohja, eteläisimmästä tervahaudasta n. 10 m länteen. Keskimmäisin tervahauta, jonka keskelle kohteen koordinaatit sijoittuvat, on halkaisijaltaan n. 15 m, sen kuopan halkaisija on n. 7 m, ja sen halssi suuntautuu itään. Harjanteen pohjoisosissa ja välittömästi sen pohjoispuolella kasvaa kuivahkon kankaan mäntymetsää, etelämpänä tuoreen kankaan mänty- ja kuusimetsää – eteläkärjen tuntumassa on varttuneiden haapojen ryhmä. Muilla suunnilla kuin pohjoisessa harjanne rajaituu rämeeseen.

Alakohdeluettelo:

Tunnus	Tyyppi	Kuvaus	x	y	z
3-2	tervahauta	Pohjoisin tervahautoista, halkaisija n. 14 m, kuopan halkaisija n. 6,5 m, halssi suuntautuu itään.	423906	7097571	141
3-3	tervahauta	Eteläisin tervahautoista, halkaisija n. 13 m, kuopan halkaisija n. 7,5 m, halssi suuntautuu itään.	423904	7097528	141
3-4	kiuas	Kiviröykkiö, halkaisijaltaan n. 2 m, korkeus n. 0,6 m, kivien joukossa palaneita	423924	7097591	141
3-5	maakuoppa	Kahdesta vierekkäisestä, osin yhteneväisestä, suunnilleen suorakulmaisesta ”kammiosta”	423887	7097526	141

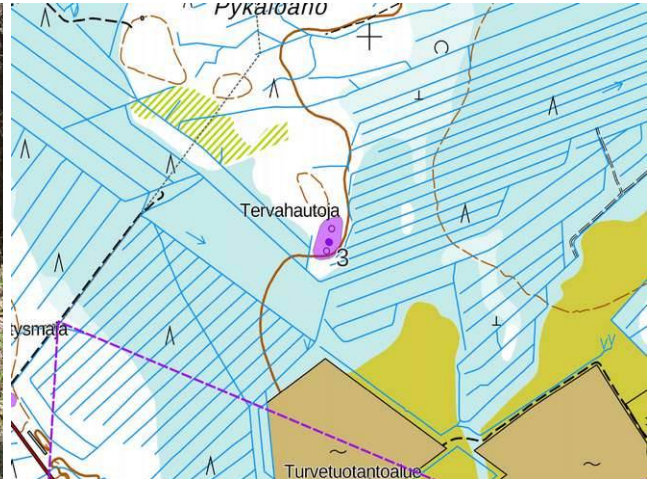

		koostuva pitkänomainen kaivanto; pinta-ala n. 9 m x 4 m, syvyys n. 40 cm; rakennetta ympäröi osittain n. 30 cm leveä ja 30 cm korkea valli; kaivanto voi liittyä tervahautojen rakentamiseen, mutta sen valli voisi viitata siihen, että kyseessä olisikin jonkinlaisen varastorakennuksen pohja tms.			
--	--	---	--	--	--

Vaikutusten arvio: Ei vaikutusta. Lähin suunniteltu voimalapaikka sijaitsee n. 350 m päässä kohteesta.

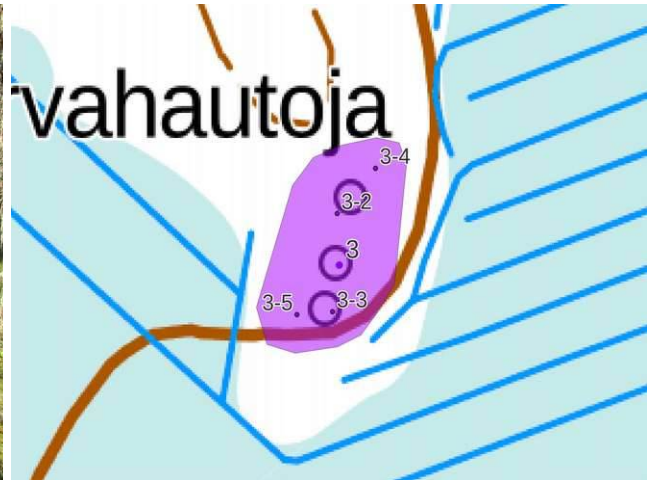
Kohde 3. Tervahauta, kuvattu kuopan yli länsilounaaseen.

Kohde 3. Violetti katkoviiva merkitsee hankealueen rajaa, ohut, tumma pisteiviiva aiemman suunnittelualueen rajaa. MML:n peruskarttarasteri 1:10 000, 5/2023.

Alakohde 3-2. Tervahauta, kuvattu länteen.

Kohteen 3 alakohdet. MML:n peruskarttarasteri 1:10 000, 5/2023.

Alakohde 3-4. Kiuas, kuvattu lounaaseen.

Alakohde 3-5. Mahdollinen rakennuksen tai kellarin jäännös; kuvattu etelälounaaseen.

4. Riihikaarto metsästysmaja

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri	1000023721	Kunta	Haapavesi
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	TM35-lehtijako	Q4322R
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Vanha yleislehtijako	2433 07
Tyypin tarkenne	Pyyntikuoppa	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7097204 I 423161
Ajoitus yleinen	Ajoittamaton	N2000	143 m mpy
Ajoitustarkenne		Koordinaattiselite	Mj-rekisterin koordinaatit
Inventointilöydöt			
Aiemmat tutkimukset	Kaarlo Katiskoski tarkastus 2014, Jaana Itäpalo ja Hans-Peter Schulz inventointi 2018	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, valokuvaus

Kuvaus: Mj-rekisterin kuvaus: "Haapaveden eteläosassa sijaitsevan Rahkasuon länsipuolella sijaitsevalla Riihikaarrolla on useampia tervahautoja merkitty peruskartalle. Kahden eteläisimmän kohtaa sekä aluetta tarkastettiin keväällä 2014 (ks. kohde Riihikaarto). Tien länsireunan tervahaudasta noin 390 m luoteeseen, hieman korkeammalla harjanteella, metsästysmajan kaakkoispuolella ja sivutieuran eteläpuolella, on kuopanne, todennäköinen pyyntikuoppa. Se on halkaisijaltaan noin 3 m. Edelleen samaa harjannetta noin 220 m luoteeseen on metsästysmajan luoteispuolella toinen, edellistä epävarmempi mahdollinen pyyntikuoppa, niin ikään kooltaan n. 3 m. Molemmat ovat mainitun metsätien koillispuolella.

Pohjoisempaa kuoppaa ei paikannettu uudelleen Kesonmäen tuulivoimapuiston inventoinnin yhteydessä vuoden 2018, eteläisempi sijaitsee tuulivoimayleiskaavan rajan eteläpuolella.

Pyyntikuoppien ja metsästysmajan ympäristön alueella ja niistä pohjoiseen on tien koillispuolella runsaasti maa-aineksen pusikoituneita ottokuoppia, joiden teossa alueen topografia on häiriintynyt, ja myös mahdolliset muinaisjäännökset sekä kulttuuriperintökohteet ovat voineet tuhoutua.

Lähialueella on peruskartalle merkittyinä useita tervahautoja, joiden sijaintialueita ei ehditty kevään 2014 tarkastuksen yhteydessä havainnoida."

Vuoden 2023 inventointi: Eteläisempi kuopista tarkastettiin ja sen reunasta otettiin kairausnäyte, jossa näkyi selkeä podsolimaannos – kuoppa on siis selkeästi vanha. Pohjoisempaa kuoppaa ei pystytty paikallistamaan, ja sen ilmoitettujen koordinaattien tienoilla oli melko hiljattain tehty lisää maanmuokkausta

liittyen mahdollisesti läheisiin hiekkakuoppiin. On mahdollista että pohjoisempi kuopista on tuhoutunut.

Vaikutusten arvio: Ei vaikutusta. Lähin suunniteltu voimalapaikka sijaitsee yli 750 m päässä kohteesta.

Kohde 4. Pyyntikuoppa, kuvattu etelälounaaseen.

Kohde 4. Violetti katkoviiva merkitsee hankealueen rajaa, ohut, tumma pisteiviiva aiemman suunnittelualueen rajaa. MML:n peruskarttarasteri 1:10 000, 5/2023.

5. Honkaperä länsi

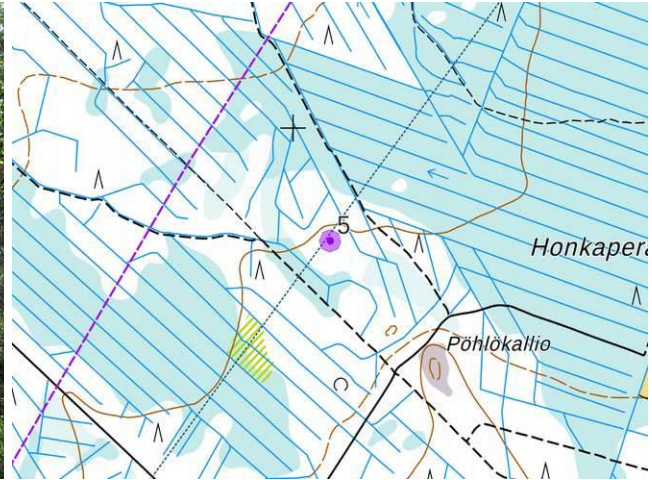
Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		Kunta	Haapavesi
Laji	Kiinteä muinaisjäänös	TM35-lehtijako	Q4322R
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Vanha yleislehtijako	2344 12
Tyypin tarkenne	Tervahauta	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7091752 I 423087
Ajoitus yleinen	Historiallinen	N2000	130 m mpy
Ajoitustarkenne	Uusi aika	Koordinaattiselite	Tervahaudan keskipiste; GPS-mittaus, digitointi (lidar-aineisto)
Inventointilöydöt	-		
Aiemmat tutkimukset		Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, valokuvaus

Kuvaus: Honkaperän länsipuolella, n. 300 m Pöhlökalliosta luoteeseen sijaitsee tervahauta. Tervahaudan halkaisija on n. 19 m, kuopan halkaisija n. 9 m, ja halssi on suuntautunut itään. Alueella kasvaa kuusen ja koivun hallitsemaa nuorta metsää, tervahaudan vallilla myös pieniä katajia; tervahaudan vallia ja kuoppaa peittää heinikko.

Vaikutusten arvio: Ei vaikutusta. Lähin suunniteltu voimalapaikka sijaitsee lähes 250 m päässä kohteesta.

Kohde 5. Tervahaudan kuoppa, kuvattu itäkaakkoon.

Kohde 5. Violetti katkoviiva merkitsee hankealueen rajaa, ohut, tumma pisteviiva aiemman suunnittelualueen rajaa. MML:n peruskarttarasteri 1:10 000, 5/2023.

6. Lehdonkangas

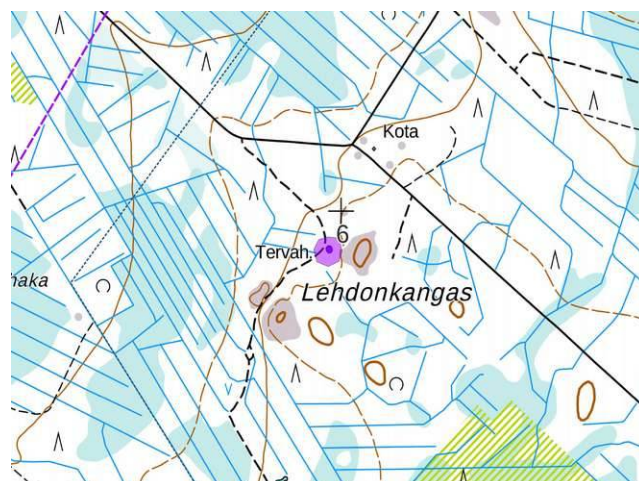
Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		Kunta	Haapavesi
Laji	Kiinteä muinaisjäänös	TM35-lehtijako	Q4322R
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Vanha yleislehtijako	2344 12
Tyypin tarkenne	Tervahauta	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7090915 I 422973
Ajoitus yleinen	Historiallinen	N2000	137 m mpy
Ajoitustarkenne	Uusi aika	Koordinaattiselite	Tervahaudan keskipiste; GPS-mittaus, digitointi (lidar-aineisto)
Inventointilöydöt			
Aiemmat tutkimukset		Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, valokuvaus

Kuvaus: Tervahauta sijaitsee Lehdonkankaalla, koillisimman kalliopaljastuman ja ajopolun välissä. Tervahaudan halkaisija on n. 19 m, kuopan halkaisija n. 9,5 m, halssi suuntautuu lounaaseen. Tervahaudan päällä ja osin sen lounaispuolella kasvaa varttuneempaa puustoa, pohjoispuolella nuorempaa metsää; heti sen luoteis- ja länsipuolitse kulkee ajopolku, valli on ajopolun kohdalla osittain vaurioitunut, ja itä- ja kaakkoispuoli on raivattu. Alueella on muokattu maata melko huomattavasti.

Vaikutusten arvio: Ei vaikutusta. Lähin suunniteltu voimalapaikka sijaitsee yli 200 m päässä kohteesta.

Kohde 6. Tervahauta kuvattu itään.

Kohde 6. Violetti katkoviiva merkitsee hankealueen rajaa, ohut, tumma pisteviiva aiemman suunnittelualan rajaa.

7. Vesikaarrot 1

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		Kunta	Haapavesi
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	TM35-lehtijako	Q4322R
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat, kivirakenteet	Vanha yleislehtijako	2344 12
Tyyppin tarkenne	Tervahauta, kiuas	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7093213 I 424798
Ajoitus yleinen	Historiallinen	N2000	140 m mpy
Ajoitustarkenne	Uusi aika	Koordinaattiselite	Tervahaudan keskipiste; GPS-mittaus, digitointi (lidar-aineisto)
Inventointilöydöt			
Aiemmat tutkimukset		Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, valokuvaus, kairaus

Kuvaus: Vesikaarroista toiseksi itäisimmän laella, sen keskikohdasta hieman pohjoiseen, jo rakennetulle tuulivoimalalle johtavasta tiestä n. 85 m pohjoisluoteeseen sijaitsee tervahauta, sekä siitä n. 35 m eteläkaakkoon tervapirtin kiuas. Aivan kiukaan vieressä (n. 4 m siitä kaakkoon) sijaitsee lisäksi toinen muinaisjäännöskohde, tässä raportissa kohde numero 8, Vesikaarrot 2, pyyntikuoppa. Tervahaudan halkaisija on n. 19 m, kuopan halkaisija n. 9 m, halssi suuntautuu länsilounaaseen. Hiekkaisella kaarrolla kasvaa kuivahkon kankaan mäntymetsää, tervahaudan päällä myös kuusia, kaarron molemmin puolin on rämettä.

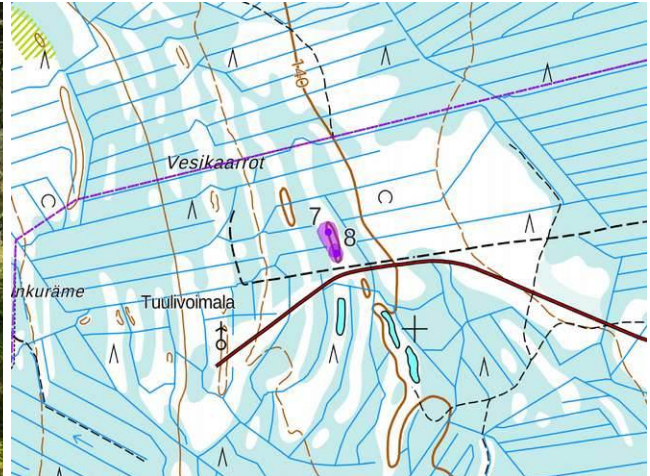
Alakohdeluettelo:

Tunnus	Tyyppi	Kuvaus	x	y	z
7-2	kiuas	Matala kiviröykkiö, n. 2,5 m x 2 m, 50 cm korkea, palaneita kiviä	424813	7093171	140

Vaikutusten arvio: Ei vaikutusta. Lähin suunniteltu voimalapaikka sijaitsee n. 550 m päässä kohteesta.

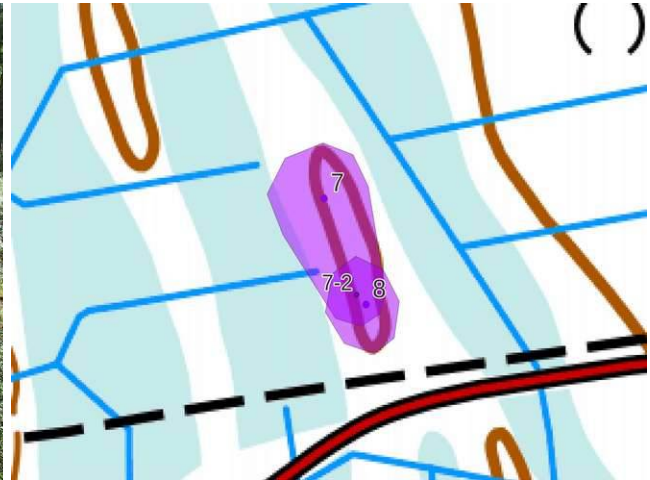
Kohde 7. Tervahauta, keskellä halssi; kuvattu itään.

Kohteet 7 ja 8. Violetti katkoviiva merkitsee hankealueen rajaa, ohut, tumma pisteiviiva aiemman suunnittelualueen rajaa. MML:n peruskarttarasteri 1:10 000, 5/2023.

Alakohde 7-2. Kiuas, kuvattu eteläkaakkoon.

Kohteen 7 alakohdet. MML:n peruskarttarasteri 1:20 000, 5/2023.

8. Vesikaarrot 2

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		Kunta	Haapavesi
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	TM35-lehtijako	Q4322R
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Vanha yleislehtijako	2344 12
Tyypin tarkenne	Pyyntikuoppa	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7093166 I 424818
Ajoitus yleinen	Ajoittamaton	N2000	140 m mpy
Ajoitustarkenne		Koordinaattiselite	Tervahaudan keskipiste; GPS-mittaus, digitointi (lidar-aineisto)
Inventointilöydöt			
Aiemmat tutkimukset		Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, valokuvaus

Kuvaus: Vesikaarroista toiseksi itäisimmän laella, sen keskikohdasta hieman pohjoiseen, jo rakennetulle tuulivoimalalle johtavasta tiestä n. 45 m pohjoisluoteeseen sijaitsee yksittäinen pyyntikuopalta vaikuttava

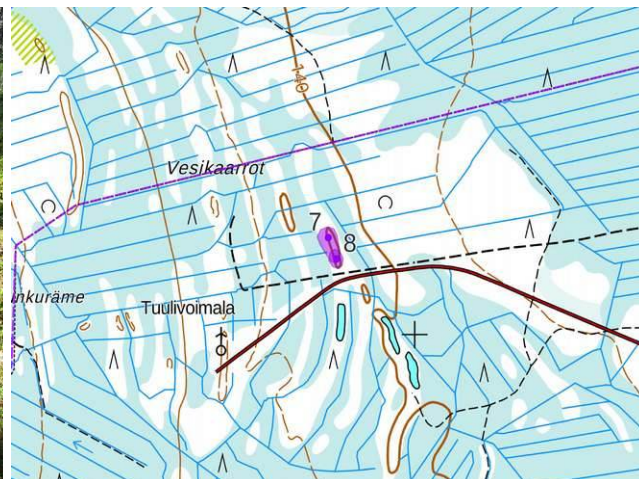

pyöreä, suppilomainen kuoppa. Aivan kuopan vieressä (n. 4 m siitä luoteeseen) sijaitsee lisäksi toinen muinaisjäännös, tämän raportin kohteen numero 7 Vesikaarrot 1 alakohde 7-2 tervapirtin kiuas. Pyyntikuopan halkaisija on n. 2,5 m ja syvyys n. 70 cm. Kairanäytteessä kuopan reunasta näkyi n. 7 cm huuhtoutumiskerroksen ja n. 10 cm rikastumiskerroksen alla n. 3 cm likamaakerros. Hiekkaisella kaarrolla kasvaa kuivahkon kankaan mäntymetsää, tervahaudan päällä myös kuusia, kaarron molemmin puolin on rämettä.

Vaikutusten arvio: Ei vaikutusta. Lähin suunniteltu voimalapaikka sijaitsee lähes 550 m päässä kohteesta.

Kohde 8. Pyyntikuoppa, kuvattu luoteeseen.

Kohteet 7 ja 8. Violetti katkoviiva merkitsee hankealueen rajaa, ohut, tumma pisteiviiva aiemman suunnittelualueen rajaa. MML:n peruskarttarasteri 1:10 000, 5/2023.

9. Kangassaari

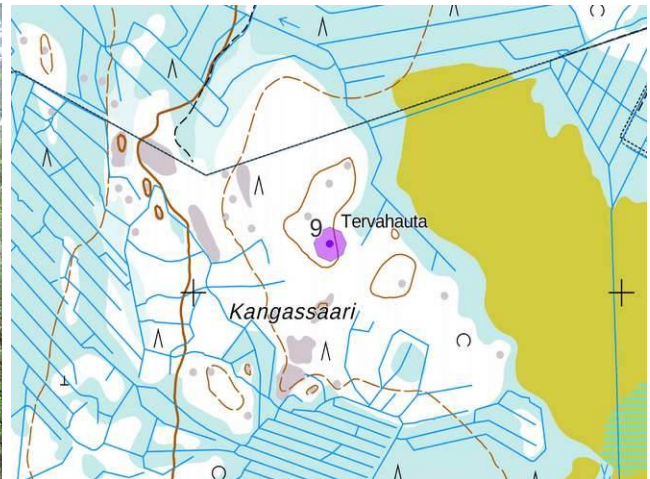
Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		Kunta	Haapavesi
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	TM35-lehtijako	Q4322R
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Vanha yleislehtijako	2344 12
Tyypin tarkenne	Tervahauta	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7092107 I 425318
Ajoitus yleinen	Historiallinen	N2000	145 m mpy
Ajoitustarkenne	Uusi aika	Koordinaattiselite	Tervahaudan keskipiste; GPS-mittaus, digitointi (lidar-aineisto)
Inventointilöydöt			
Aiemmat tutkimukset		Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, valokuvaus

Kuvaus: Tervahauta sijaitsee Kangassaaren laella, loivasti itään kohti hautanevaa viettävän rinteeseen yläpuolella. Sen halkaisija on n. 18 m, kuopan halkaisija n. 10 m, halssi suuntautuu itään. Tervahaudan päällä ja pohjois- sekä koillispuolella kasvaa varttunutta, mäntyvaltaista metsää, välittömästi sen etelä- ja länsipuolella kasvaa mäntyvaltaista vesakkoa/nuorta metsää

Vaikutusten arvio: Ei vaikutusta. Lähin suunniteltu voimalapaikka sijaitsee vajaan 300 m päässä kohteesta.

Kohde 9. Tervahauta kuvattu luoteeseen, kuvassa oikealla

Kohde 9. MML:n peruskarttarasteri 1:20 000, 5/2023.

10. Hirsikangas länsi

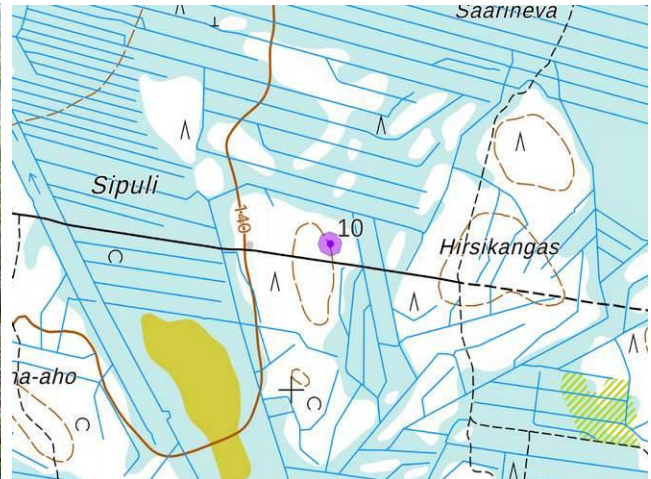
Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		Kunta	Haapavesi
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	TM35-lehtijako	Q4322R
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Vanha yleislehtijako	2344 12
Tyypin tarkenne	Tervahauta	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7090322 I 425091
Ajoitus yleinen	Historiallinen	N2000	142 m mpy
Ajoitustarkenne	Uusi aika	Koordinaattiselite	Tervahaudan keskipiste; GPS-mittaus, digitointi (lidar-aineisto)
Inventointilöydöt			
Aiemmat tutkimukset		Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, valokuvaus

Kuvaus: Noin 50 m metsätieltä pohjoiseen, matala soraharjanteen itärinteellä on tervahauta, halkaisija 13 m. Kupan syvyys 0,8 m, halssi suuntautuu itään, se on sortunut. Haudasta 5-30 m etelään on useita moderneja maaotopaikkoja. Alueella kasvaa nuorta sekametsää, noin 25 m itään alkaa ojitettu räme.

Vaikutusten arvio: Ei vaikutusta. Lähin suunniteltu voimalapaikka sijaitsee lähes 400 m päässä kohteesta.

Kohde 10. Tervahauta kuvattu länteen.

Kohde 10. MML:n peruskarttarasteri 1:20 000, 5/2023.

11. Ruhalainen luode

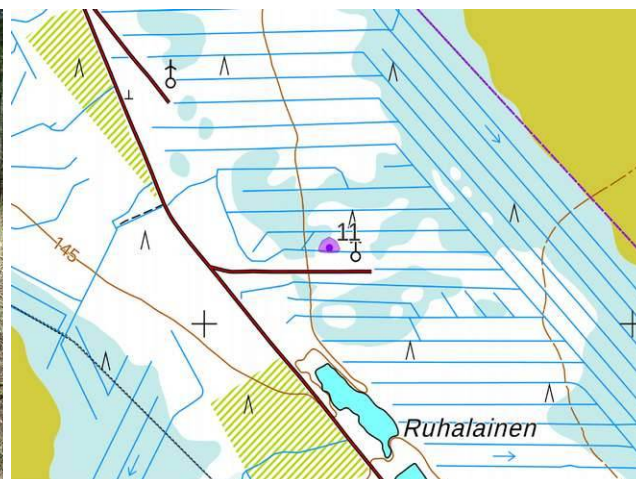
Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		Kunta	Haapavesi
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	TM35-lehtijako	Q4322R
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Vanha yleislehtijako	3322 03
Tyyppin tarkenne	Tervahauta	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7092167 I 427292
Ajoitus yleinen	Historiallinen	N2000	146 m mpy
Ajoitustarkenne	Uusi aika	Koordinaattiselite	Tervahaudan keskipiste; GPS-mittaus, digitointi (lidar-aineisto)
Inventointilöydöt			
Aiemmat tutkimukset		Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, valokuvaus

Kuvaus: Ruhalaisen luoteispuolella, Varpunevasta lounaaseen, runsaat 50 m jo rakennetusta tuulivoimalasta länsiluoteeseen sijaitsee tervahauta. Tervahaudan eteläisin osuus on tuhoutunut sitä etelästä leikkaavan metsäojan kaivuussa. Tervahaudan halkaisija on n. 19 m, kuopan halkaisija n. 10 m; sen halssia ei pystytty paikallistamaan, ja se on mahdollisesti tuhoutunut ojan kaivuussa. Tervahaudan välittömässä ympäristössä ojaa reunustavalla kaistaleella kasvaa haapaa ja koivua, pohjoisempana, soistuneemmalla alueella mäntyä ja kuusta. Ojan eteläpuolella on tuulivoimalaa ympäröivä alue ja voimalalle johtavan tien ympäristö raivattu.

Vaikutusten arvio: Ei vaikutusta. Lähin suunniteltu uusi voimalapaikka sijaitsee yli 700 m päässä kohteesta.

Kohde 11. Tervahauta, jota oja leikkaa sen eteläpuolelta; kuvattu luoteeseen.

Kohde 11. Violetti katkoviiva merkitsee hankealueen rajaa, ohut, tumma pisteiviiva aiemman suunnittelualan rajaa. MML:n peruskarttarasteri 1:10 000, 5/2023.

12. Murhikangas 1

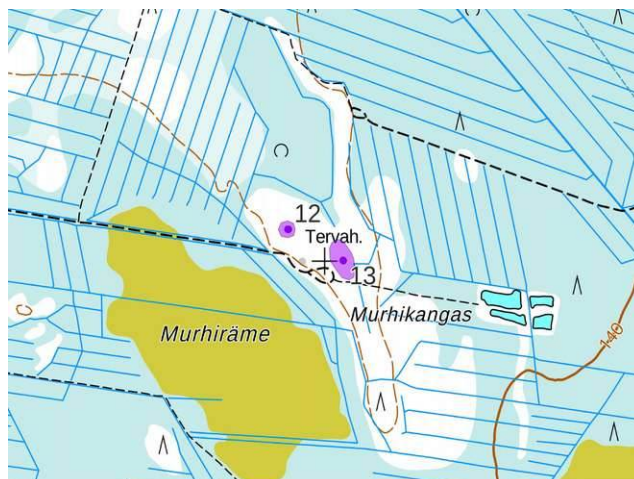
Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		Kunta	Haapavesi
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	TM35-lehtijako	Q4322R
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Vanha yleislehtijako	3322 03
Tyyppin tarkenne	Tervahauta	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7090070 I 426914
Ajoitus yleinen	Historiallinen	N2000	144 m mpy
Ajoitustarkenne	Uusi aika	Koordinaattiselite	Tervahaudan keskipiste; GPS-mittaus, digitointi (lidar-aineisto)
Inventointilöydöt			
Aiemmat tutkimukset		Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, valokuvaus

Kuvaus: Tervahauta sijaitsee Murhikankaan luoteisosassa, ympäristöään hieman korkeamman tasanteen itäreunalla. Sen halkaisija on n. 15 m, kuopan halkaisija n. 9 m, halssi suuntautuu koilliseen. Ympäristö on kivikkoista mäntykangasta, itään ja koilliseen päin hieman soistuvaa ja joukossa on jonkin verran varttuneita lehtipuita.

Vaikutusten arvio: Ei vaikutusta. Lähin suunniteltu voimalapaikka sijaitsee n. 300 m päässä kohteesta.

Kohde 12. Tervahauta, kuvattu länsiluoteeseen.

Kohteet 12 ja 13. MML:n peruskarttarasteri 1:20 000, 5/2023.

13. Murhikangas 2

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		Kunta	Haapavesi
Laji	Kiinteä muinaisjäänös	TM35-lehtijako	Q4322R
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat, kivirakenteet, maarakenteet	Vanha yleislehtijako	3322 03
Tyypin tarkenne	Tervahauta, uuni, kiuas, kellari	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7090002 I 427043
Ajoitus yleinen	Historiallinen	N2000	143 m mpy
Ajoitustarkenne	Uusi aika	Koordinaattiselite	Tervahaudan keskipiste; GPS-mittaus, digitointi (lidar-aineisto)
Inventointilöydöt			
Aiemmat tutkimukset		Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, valokuvaus

Kuvaus: Murhikankaan luoteisosassa, itään, soistuneemmalle alueelle viettävän terassin laella sijaitsee tervahauta, sekä sen luoteispuolella (vajaan 20 m päässä) rakennuksen pohja ja uunin jäännös, ja tervahaudan eteläpuolella (n. 15 m päässä) kiuas sekä mahdollinen kellarin tai kaivon jäännös. Tervahaudan halkaisija on n. 10 m, kuopan halkaisija n.11,5 m, halssi suuntautuu itään. Ympäristö on varttunutta mäntyä kasvavaa kangasta.

Alakohdeluettelo:

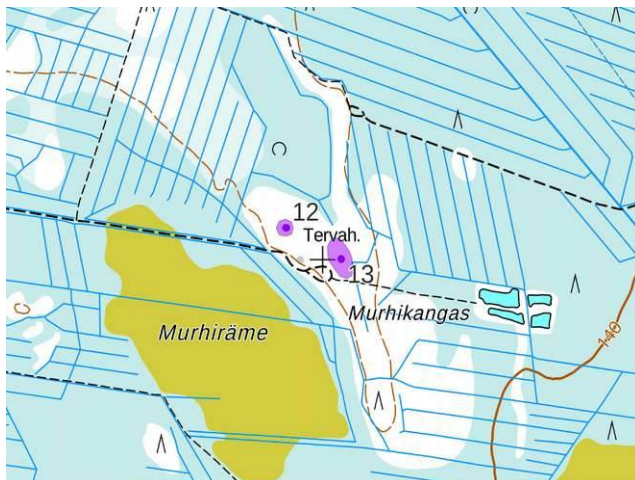
Tunnus	Tyyppi	Kuvaus	x	y	z
13-2	uuni ja rakennuksen pohja	Osin hiekan peittämä suurehkoista kivistä koottu rakennelma, jossa hiilen jäänteitä, n. 3 m x 2,5 m, 1,2 m korkea; ympärillä suorakulmainen ympäristöään korkeamman maan alue, n. 4,5 m x 3,5 m, kairausnäytteessä rakennuksen pohjasta 5 cm punertavaa hiekkaa, 5 cm likamaata ja 10 cm nokimaata, näiden alla säilynyt podsolimaannos	427032	7090028	143
13-3	kiuas	Sammalen peittämä kiviröykkiö, halkaisija n. 3,5 m, korkeus n. 80 cm, röykkiön päällä kasvaa melko vanha mänty; kairausnäytteessä nokimaata	427048	7089979	143
13-4	kellari tai kaivo	Kiukaan (alakohde 13-3) vieressä, n. 5 m siitä kaakkoon on pienehkö mutta melko syvä kuoppa; halkaisija n. 80 cm, syvyys ainakin 90 cm	427055	7089975	143

Vaikutusten arvio: Ei vaikutusta. Lähin suunniteltu voimalapaikka sijaitsee lähes 200 m päässä kohteesta.

Kohde 13. Tervahauta, kuvattu koilliseen.

Kohteet 12 ja 13. MML:n peruskarttarasteri 1:20 000, 5/2023.

Alakohde 13-2. Rakennuksen pohja ja uuni; kuvattu pohjoiskoilliseen.

Kohteen 13 alakohdet. MML:n peruskarttarasteri 1:20 000, 5/2023.

Alakohde 13-2. Kiuas, kuvattu kaakkoon.

Alakohde 13-2. Mahdollinen kellari tai kaivo.

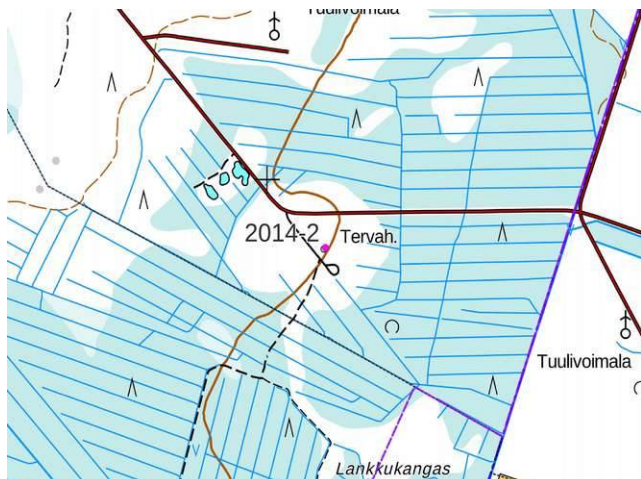
Vanhat kohteet

2014-2. Lankkukangas

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri	1000026307	Kunta	Haapavesi
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	TM35-lehtijako	Q4324L
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Vanha yleislehtijako	3322 03
Tyypin tarkenne	Tervahauta	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7090850 I: 428137
Ajoitus yleinen	Historiallinen	N2000	140 m mpy
Ajoitustarkenne	Uusi aika	Koordinaattiselite	Mj-rekisterin koordinaatit
Inventointilöydöt			
Aiemmat tutkimukset	H.-P. Schulz inventointi 2014	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi

Vuoden 2023 inventointi: Kohde on entisellään

Vaikutusten arvio: Ei vaikutusta. Lähin suunniteltu voimalapaikka sijaitsee lähes 1000 m päässä kohteesta.

Kohde 2014-2. Violetti katkoviiva merkitsee hankealueen rajaa, ohut, tumma pisteviiva aiemman suunnittelun alueen rajaa MML:n peruskarttarasteri 1:20 000, 5/2023.

Kuvaus ja valokuva vuoden 2014 inventointiraportista:

Maastotiedot:

Kohde sijaitsee Kärämäen keskustasta n. 12,4 km länsilounaaseen rämeiden ympäröimän matalan saarekkeen keskellä. Maaperä on hiekkaa. Tuoreehko kangas, varttunutta kasvatusmetsää. Kohde on merkitty peruskartalle.

Kuvaus:

Tuplahauta, läpimitta ulompi valli mukaan lukien 18 m, kuopan halkaisija 10 m ja syvyys 1,1 m. Halssi suuntautuu lounaaseen, pituus 6 m ja syvyys 1,6 m, se on sortunut. Haudan päällä kasvaa eri-ikäisiä havu- ja lehtipuita.

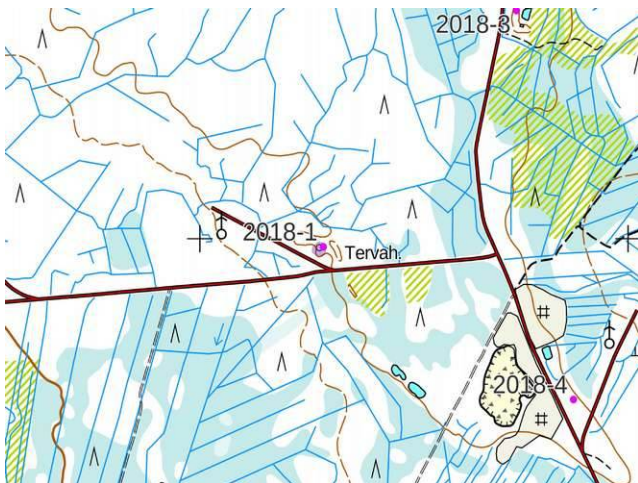
Kohde 2, tervahauta kuvattu pohjoiseen.

2018-1. Luolakaarto

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri	1000034422	TM35-lehtijako	Q4322R
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	2433 07
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7097982 I: 422288
Tyypin tarkenne	Tervahaudat	N2000	Z 145 m
Ajoitus yleinen	Historiallinen	Koordinaattiselite	Mj-rekisterin koordinaatit
Ajoitustarkenne	Uusi aika	Etäisyystieto	
Aiemmat tutkimukset	Jaana Itäpalo ja Hans-Peter Schulz inventointi 2018	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi

Vuoden 2023 inventointi: Kohde on entisellään

Vaikutusten arvio: Ei vaikutusta. Lähin suunniteltu voimalapaikka sijaitsee lähes 900 m päässä kohteesta.

Kohde 2018-1. MML:n peruskarttarasteri 1:20 000, 5/2023.

Kuvaus ja valokuvat vuoden 2018 inventointiraportista:

Kuvaus: Hiekkakaarron luoteisella haaralla on tervahauta, halkaisija 15 m, kuopan halkaisija 8 m, halssi suuntautuu lounaaseen. Alueella kasvaa harvennettua varttunutta kasvatusmetsää, tervahaudan koillispuolella kulkee traktoritie.

Tervahauta kuvattuna lounaaseen.

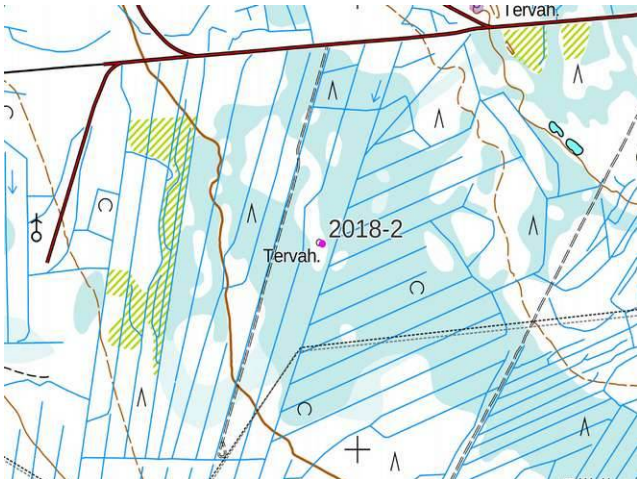
Kuoppa kuvattu etelään.

2018-2. Riihikaarronneva

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri	1000034423	TM35-lehtijako	Q4322R
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	2433 07
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7097453 I: 421918
Tyypin tarkenne	Tervahaudat	N2000	Z 141 m
Ajoitus yleinen	Historiallinen	Koordinaattiselite	Mj-rekisterin koordinaatit
Ajoitustarkenne	Uusi aika	Etäisyystieto	
Inventointilöydöt	-		
Aiemmat tutkimukset	Jaana Itäpalo ja Hans-Peter Schulz inventointi 2018	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi

Vuoden 2023 inventointi: Kohde on entisellään

Vaikutusten arvio: Ei vaikutusta. Lähin suunniteltu voimalapaikka sijaitsee yli 1000 m päässä kohteesta.

Kohde 2018-2. Tumma pisteviiva merkitsee aiemman suunnittelualueen rajaa MML:n peruskarttarasteri 1:20 000, 5/2023.

Kuvaus ja valokuvat vuoden 2018 inventointiraportista:

Kuvaus: Riihikaarronnevalla sijaitsee pienellä hiekkasaarekkeella tervahauta, jonka halkaisija on 12 m, halssi suuntautuu lounaaseen. Ympäristössä ja haudan päällä kasvaa varttunutta puustoa.

Vaikutusten arvio: Hankkeen toteutuksella ei olisi vaikutusta kohteeseen; sm-merkintä, piste.

Tervahauta kuvattu länteen.

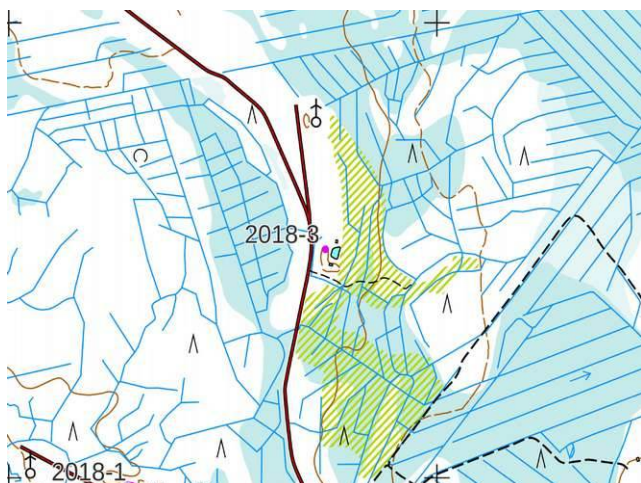

2018-3. Luolakaarto itä

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri	1000034424	TM35-lehtijako	Q4411R
Laji	Kulttuuriperintökohteet	Vanha yleislehtijako	2433 07
Tyyppi	Asuinpaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7098502 I: 422739
Tyypin tarkenne	Kämpät	N2000	Z 147 m
Ajoitus yleinen	Historiallinen	Koordinaattiselite	Mj-rekisterin koordinaatit
Ajoitustarkenne	Uusin aika	Etäisyystieto	
Inventointilöydöt	-		
Aiemmat tutkimukset	Jaana Itäpalo ja Hans-Peter Schulz inventointi 2018	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi

Vuoden 2023 inventointi: Kohde on entisellään

Vaikutusten arvio: Ei vaikutusta. Lähin suunniteltu voimalapaikka sijaitsee lähes 800 m päässä kohteesta.

Kohde 2018-3. Violetti katkoviiva merkitsee hankealueen rajaa, ohut, tumma pisteviiva aiemman suunnittelualueen rajaa MML:n peruskarttarasteri 1:20 000, 5/2023.

Kuvaus ja valokuvat vuoden 2018 inventointiraportista:

Kuvaus: Kesonmäen eteläpuolella metsätien itäpuolella on kämpppä, josta on jäljellä kaksi muuta rakennusta, rakennukset sijaitsevat kaarron korkeimmalla kohdalla. Niiden väliin on kaivettu lampi, jossa on vielä laiturin jäänteet. Varsinainen kämpppä lammen eteläpuolella (mitat n. 7,5 x 5,5 m) on jossain vaiheessa uusittu, nykyään se on hylätty. Lammen pohjoispuolella on pieni saunarakennus, mitat 3,5 x 5 m (veranta mukaan lukien). Lammen länsipuolella on tallin melko sortunut hirsikehikko, mitat 5,5 x 5 m. Kohde on merkitty vuoden 1955 peruskartalle. Hevostallista päätellen kämpppä on voitu rakentaa sotien aikana tai sitä aikaisemminkin.

Vaikutusten arvio: Hankkeen toteutuksella ei olisi vaikutusta kohteeseen; s-merkintä, piste.

Kämpän päärakennus kuvattu itään kuvassa H.-P. Schulz. Saunarakennus ja lampi kuvattu pohjoiseen.

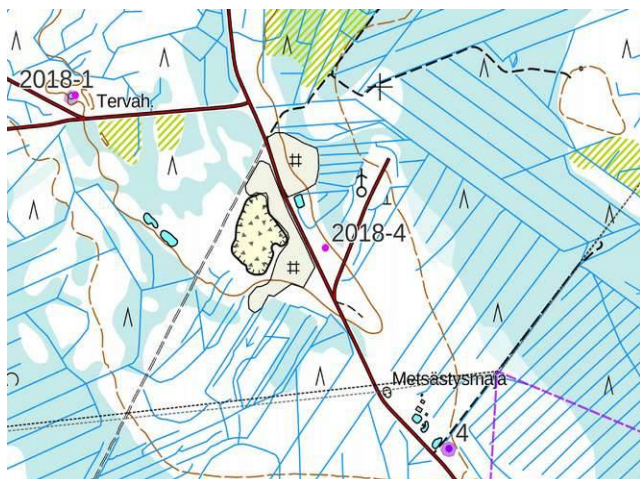
Talli kuvattu koilliseen.

2018-4. Riihikaarto pohjoinen

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri	1000034425	TM35-lehtijako	Q4322R
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	2433 07
Tyyppi	Asuinpaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7097645 I :422872
Tyyppin tarkenne	Kämpät	N2000	Z 145 m
Ajoitus yleinen	Historiallinen	Koordinaattiselite	Mj-rekisterin koordinaatit
Ajoitustarkenne	Uusin aika	Etäisyystieto	
Inventointilöydöt	-		
Aiemmat tutkimukset	Jaana Itäpalo ja Hans-Peter Schulz inventointi 2018	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi

Vuoden 2023 inventointi: Kohde on entisellään

Vaikutusten arvio: Ei vaikutusta. Lähin suunniteltu voimalapaikka sijaitsee n. 950 m päässä kohteesta.

Kohde 2018-4. Violetti katkoviiva merkitsee hankealueen rajaa, ohut, tumma pisteviiva aiemman suunnittelualueen rajaa MML:n peruskarttarasteri 1:20 000, 5/2023.

Kuvaus ja valokuvat vuoden 2018 inventointiraportista:

Kuvaus: Riihikaarron pohjoisosassa metsätien itäpuolella on puretun kämpän pohja, mitat n. 7 x 5,5 m. Pohja erottui ympäristöstään selvästi, ja sen alueella on vielä tiiliä ja roskia. Pohjasta n. 15 m koilliseen on kellarikuoppa, mitat n. 2,5 x 2,5 m, syvyys yli 0,6 m. Kämpän ikä on epäselvä eikä sitä ole merkitty vuosien 1955, 1977 tai 1989 peruskartoille – se tuskin on kuitenkaan vuotta 1989 nuorempi.

Kämpän pohja kuvattu itään.

Kellarikuoppa kuvattu koilliseen.

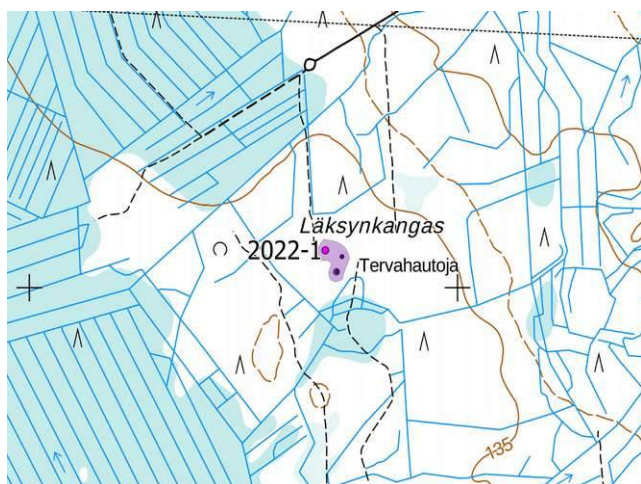

2022-1. Läksynkangas

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri	1000046339	Kunta	Haapavesi
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	TM35-lehtijako	Q4324L
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat, kivirakenteet	Vanha yleislehtijako	3322 06
Tyypin tarkenne	Tervahaudat, tervapirtin kiuas	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7090082 I: 430691
Ajoitus yleinen	Historiallinen	N2000	133 m mpy
Ajoitustarkenne	Uusi aika	Koordinaattiselite	Mj-rekisterin koordinaatit
Inventointilöydöt			
Aiemmat tutkimukset	H-P Schulz inventointi 2022	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi

Vuoden 2023 inventointi: Kohdetta ei tarkastettu

Vaikutusten arvio: Ei vaikutusta. Lähin suunniteltu voimalapaikka sijaitsee n. 90 m päässä kohteesta.

Kohde 2022-1. Tumma pisteviiva merkitsee aiemman suunnittelualueen rajaa MML:n peruskarttarasteri 1:20 000, 5/2023.

Kuvaus ja valokuvat vuoden 2022 inventointiraportista:

Kuvaus:

Kohde sijaitsee tasaisella rehevähköllä kankaalla alueen pohjoisosassa. Pohjoisimpana on tervahauta 1-1, siitä n. 30 m itäkaakkoon tervapirtin kiuas 1-2 ja siitä 30 m etelään tervahauta 1-3. Osittain ojitettua nuorta kasvatusmetsää:

Alakohteet:

tervahauta 1-1, halkaisija 14 m, halssi suuntautuu etelään P: 7090082 I: 430693

Tervapirtin kiuas, 1-2; 2 x 1,8 x 0,6 m. Humuksen alla palaneita kiviä, hiiltä ja nokimaata P: 7090068 I: 430730

tervahauta 1-3, halkaisija 12 m, halssi suuntautuu länteen P: 7090035 I: 430718

Kohde 1-1 tervahauta

Kohde 1-2 kiuas.

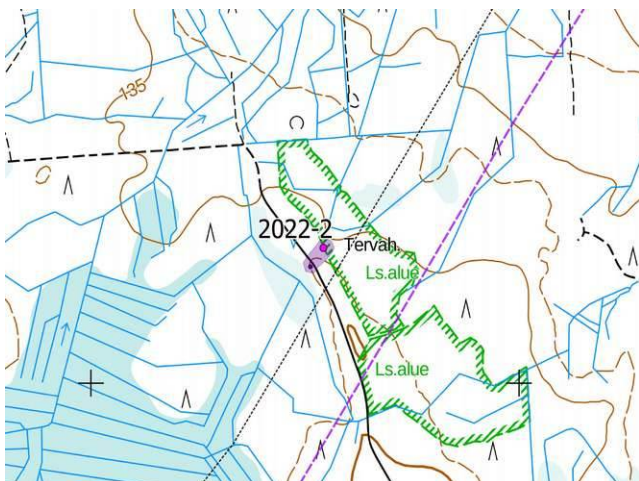
Kohde 1-3 tervahauta

2022-2. Rajaräme 2

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri	1000046340	Kunta	Haapavesi
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	TM35-lehtijako	Q4324L
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Vanha yleislehtijako	3322 06
Tyypin tarkenne	Tervahaudat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7089298 I: 431543
Ajoitus yleinen	Historiallinen	N2000	135 m mpy
Ajoitustarkenne	Uusi aika	Koordinaattiselite	Mj-rekisterin koordinaatit
Inventointilöydöt			
Aiemmat tutkimukset	H-P Schulz inventointi 2022	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi

Vuoden 2023 inventointi: Kohde on entisellään

Vaikutusten arvio: Ei vaikutusta. Lähin suunniteltu voimalapaikka sijaitsee n. 450 m päässä kohteesta.

Kohde 2022-2. Violetti katkoviiva merkitsee hankealueen rajaa, ohut, tumma pisteiviiva aiemman suunnittelualueen rajaa MML:n peruskarttarasteri 1:20 000, 5/2023.

Kuvaus ja valokuvat vuoden 2022 inventointiraportista:

Kuvaus:

Matalalla soraharjanteella sijaitsevat kaksi tervahautaa. Hauta 2-1 on aivan luonnonsuojelualueen rajalla. Tervahauta 2-1 sijaitsee 40 m lounaaseen metsätien länsipuolella, osa vallista on tieojan vaurioittama, haudassa kasvaa tiheää nuorta pajukkoa.

Alakohteet:

tervahauta 2-1, halkaisija 15 m, halssi suuntautuu pohjoiseen
tervahauta 2-2, halkaisija 10 m, halssi suuntautuu lounaaseen

P: 7089297 I: 431544

P: 7089256 I: 431513

Kohde 2-1 tervahauta

Kohde 2-2 tervahauta

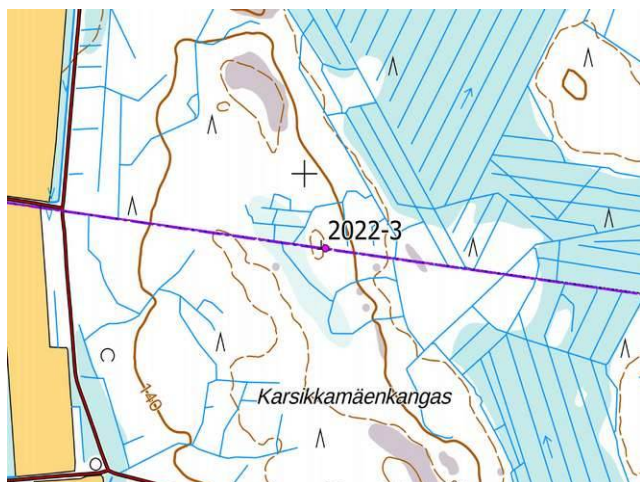

2022-3. Karsikkamäenkangas

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri	1000032458	Kunta	Haapavesi
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	TM35-lehtijako	Q4324L
Tyyppi	kivirakenteet, taide, muistomerkit	Vanha yleislehtijako	3322 06
Tyypin tarkenne	hakkaukset, rajamerkit	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7088836 I: 430048
Ajoitus yleinen	Historiallinen	N2000	142,50 m mpy
Ajoitustarkenne	Uusi aika	Koordinaattiselite	Mj-rekisterin koordinaatit
Inventointilöydöt			
Aiemmat tutkimukset	Mika Sarkkinen ilmoitus 2018 Marika Kostamovaara, tarkastus 2020 H-P Schulz inventointi 2021 H-P Schulz inventointi 2022	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi

Vuoden 2023 inventointi: Kohde on entisellään

Vaikutusten arvio: Ei vaikutusta. Lähin suunniteltu voimalapaikka sijaitsee runsaan 400 m päässä kohteesta.

Kohde 2022-3. Violetti katkoviiva merkitsee hankealueen rajaa, ohut, tumma pisteviiva aiemman suunnittelualueen rajaa MML:n peruskarttarasteri 1:20 000, 5/2023.

Kuvaus ja valokuvat vuoden 2022 inventointiraportista:

Kuvaus:

Vuoden 2002 inventoinnissa käytiin vain tarkastamassa ympäristö ja kohteen kunto.

Mj-rekisterin kuvaus:

"Haapajärven ja Kärämäen nykyisellä rajalla on kookas lohkare, jonka kyljessä on kruunuhakkaus ja vuosilukumerkintä 1760. Kyseessä ilmeisesti on vanha Pyhäjoen ja Kalajoen pitäjien välisen rajan merkki."

Inventointi 2021: Kiven korkeus on noin 2 metriä ja sivujen pituudet noin 2 x 3 metriä. Kiven eteläisivulle, tasaiselle hieman alaviistoon olevalle sivulle, on kaiverrettu numerot 1760 ja niiden päälle suuri ruotsinkruunu. Kiven länsisivulle, yläosaan, on kaiverrettu ruotsinkruunu."

Vuoden 2021 inventoinnissa sekä vuoden 2022 inventoinnissa kohteen todettiin olevan ennallaan.

Kiven eteläpuoli.

Kaiverrus kiven länsisivulla

7. Aineistoluettelo

Kirjallisuus:

Suur-Pyhäjoen historia. Vanhimista ajoista 1860-luvulle. 1968.

Digitaalinen aineisto:

Arkistolaitoksen pitäjänkartasto Haapavesi, Käsämäki, <http://digi.narc.fi/digi/dosearch.ka?o=11>

Geologian tutkimuskeskus,
<http://gtkdata.gtk.fi/Maankamara/index.html>

Jyväskylän yliopiston julkaisuarkisto, <http://www.vanhakartta.fi/>

Maanmittauslaitos, avoimien aineistojen tiedostopalvelu,
<https://tiedostopalvelu.maanmittauslaitos.fi/tp/kartta>

Maanmittauslaitos,
<http://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/>

Kapsi ry, >wms-server <http://tiles.kartat.kapsi.fi/ortokuva?>

Museovirasto: Kulttuuriympäristön palveluikkuna, arkeologiset kohteet ja kulttuuriympäristön tutkimusraportit
arkeologia, Haapavesi, Käsämäki
https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/mjreki/read/asp/r_kohde_list.aspx
https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/raportti/read/asp/r_raportti_list.aspx

Schulz Hans-Peter, Pohjanmaa länsiosa, kulttuuriperintöinventointi. Metsähallitus 2012.
<http://kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteriportaali/portti/default.aspx>